AZ

EPERJESI EVANG. KER.

COLLEGIUM

1869/70 TANÉVI

ÉRTESITVÉNYE.

KÖZLI

DR. VÉCSEY TAMÁS

E. É. IGAZGATÓ.

EPERJES, 1870.

IPAR- ÉS HITELBANK NYOMDÁJA.

1953

AZ

EPERJESI EVANG. KER.

COLLEGIUM

1869/70 TANÉVI

ÉRTESITVÉNYE.

MUZEUM ÉS MŰTÁR

KÖZLI

DR. VÉCSEY TAMÁS

E. É. IGAZGATÓ.

EPERJES, 1870.

IPAR- ÉS HITELBANK NYOMDÁJA.

REV 98

ORSZÁGOS PEDAGÓGIAI KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM

FŐVÁROSI PEDAGÓGIAI KÖNYVTÁR BUDAPEST
1700
1944

Tartalom.

		Lap
I.	Jelentés a Collegium közel multjáról $18^{69}/_{70}$ tanév végeig	1
II.	A Collegiumhoz $18^{69}/_{70}$-ben érkezett érdekesebb iratok	8
III.	A Collegium kormányzata	10
IV.	Tanári és tanitói személyzet	11
V.	A Collegium népessége $18^{69}/_{70}$-ben	12
VI.	Ifjusági egyletek a Collegiumban	31
VII.	Taneszközök a Collegiumban	33
VIII.	A tanulói élet könnyitése a Collegiumban	37
IX.	A Collegiumban $18^{69}/_{70}$-ben végzett tanulmányok	41
X.	Figyelmeztetés	52

sy
oba,
énztár

I.

Jelentés a Collegium közel multjáról $18^{69/70}$ tanév végéig.

Az eperjesi evang. kerületi Collegium a mult évtizedben is tetemes erkölcsi és vagyoni támogatásra talált hazaszerte. Főteendőjét az anyagi téren 1866 óta a már 1848 előtt tervezett főiskolai épitkezés képezte, mely czélra a buzgó és áldozó lelkesedés oly épitési alapot teremtett, hogy az ódon hajlék kijavitása és bővitése csakugyan lehetővé vált. E közben érte a Collegiumot azon veszteség, hogy 1866 december 28-án elhunyt Krajzell András tanár; őszinte és mély fájdalommal december 30-án helyeztük sirjába a classicus miveltségű férfiut, ki intézetünknél szakavatottan s közmél-tánylattal 40 évig vezette a humaniórákat. Emlékére gyászünnepélyt ültünk 1867 martius 24-én, midőn is Joob Vendel felügyelő és Vandrák András tanár magyarul, Hlavacsek Mihály dekán latinul, a tanuló ifjak pedig magyar, német, szláv és latin költeményekben érzéssel s hiven tolmácsolták a boldogult iránti kegyeletes tiszteletet, kinek, valamint Csupka András, egykori hires jogtanárnak arczképét a könyvtár számára Latkoczy Lajos festész által elkészitteté a pártfogóság. Krajzell András helyébe Florián Jakab tanár választatott, emennek tanszékére pedig Kadlecsik Rikárd, a tübingai egyetemen készülő tanárjelöltnek pályázata fogadtatott el.

Benko Károly, pesti épitész ur terve jónak találtatván 1867 martius 11-én megkezdetett a hasznavehetetlen falak s folyosók lerontása. Az épitkezésnek eredménye eddig: ízletes lépcsőház, két emeletre két irányban vezető függő vaslépcsőzet, két sor ablakkal világitott beéghetetlen nagy könyvtárterem, muzeumi helyiség, 3 tanterem s egy tanácskozmányi szoba, iskolaőri lakás, továbbá 490 ftot jövedelmező 4 bolt. Az épitési pénztár

bevétele 34.500 ft. „A Hon“ s más lapok utján 1864 és 1865-ben nyilvános köszönettel megnevezve nyugtázott nagy mennyiségű tárgy Australiába, hova mint „magyar bazár“ tervezve volt, nem szállittathatván, itthon sorsolás alá került, melyért 6000 ftnyi lottoilleték követeltetett, de ezt ő cs. és ap. kir. Felsége legkegyelmesebben elengedni méltóztatott. Az el nem nyert vagy el nem vitt sorsjáték-tárgyak Eperjesen szép sikerrel elárvereztettek. A bazártárgyakkal egyidejűleg begyült s már hirlapilag megköszönt 2214 ft 47 kr. összeg után most folytatólag halával közöljük Hazslinszky Frigyes, pénztárnok-ephorus ur kimutatása szerint a következő kegyes adományokat: Eperjes szabad k. városa 1000 ft, Pulszky Ferencz 1000 ft, az eperjesi takarékpenztár 1000 ft, Lintner Ernő gyüjteményéből 75 ft, Vladár Kristóf 350 ft, Vladár Tamás 30 ft, Nyeviczkey Kristóf 3 ft, a debreczeni gőzmalom 20 ft, az esztergomi takarékpénztár 10 ft, a pesti nagykereskedők kebelzete 25 ft, Pest sz. k. városa 100 ft, a fejérvári takarékpénztár 25 ft, a nagy-váradi takarékpénztár 100 ft, az iglói takarékpénztár 50 ft, a miskólczi takarékpénztár 50 ft, a bártfai prot. n. egyház 2 ft 75 kr., az eperjesi gyámintézet 5 ft, Benko Károly épitész 30 ft, a késmárki tanuló ifjuság 7 ft 23 kr., Kubinyi Albert 25 ft, Pap Kálmán 20 ft, Kolosy Miklós 30 ft, Meliorisz Kálmán 15 ft, Bánó Miklós 60 ft, Kovácsi János 20 ft, Bánó György 50 ft, Joob Vendel 5 ft, komáromi takarékpenztár 40 ft, nagyszombati takarékpénztár 50 ft, f. kemenczei egyház 2 ft, a pécsi takarékpénztár 25 ft, a heves megyei takarékpénztár 50 ft, a rimaszombati takarékpénztár 20 ft, Lipcsei Mór 2 ft, ifj. Dessewffy Kálmán 30 ft, ofalvai egyház 5 ft, Benyó János 1 ft, Dedinszky József 25 ft, a göllnitzi ev. egyház 60 ft 50 kr., Horváth Sámuel 5 ft, dr. Schmidt Titus 20 ft, a jubilaeum-ünnepély alkalmával begyült 1074 ft 93 kr., ugyanez alkalommal tartott tánczestély jövedelme 530 ft, Kéler Béla 3 ft 50 kr., Divald Károly 12 ft, Csatáry Ágost 100 ft, Tahy Gusztáv 200 ft, ev. egyetemes gyülés a zelenai alapitványból 100 ft, egyes kassai pártfogók gyüjtése 53 ft, a homonnai takarékpénztár 20 ft, a nyiregyházi takarékpénztár 200 ft, Pramer Pál 16 ft, Zombory Bertalan 4 ft, a zólyomi takarékpénztár 30 ft, Oszvald Dániel által 13 ft 42 kr., Eperjesen a tekéző-társaság 20 ft, Eperjesen a fekete kávés-társaság 26 ft 85 kr., Meliorisz Aurél 15 ft, Berczeli György Pesten 10 ft, Maurer Scherfel és Adriány János 9 ft 20 kr., Irányi István 10 ft, Pul Pál 1 ft, a régi eperjesi nőegylet 300 ft, Mikolik Gyula és Roth János tanárok sorsjegyekért közvetlenül beadtak 8403 ft, sorsjegyekért egyenesen a pénztárnok-ephorushoz küldött: Kolozsvár városa 4 ft, Páhl és Jancsovics 41 ft, Győry Vilmos 25 ft, Frint János 26 ft, Tóth Lajos 20 ft, zágrábi cs. és kir. parancsnokság 66 ft, temesi alispányság 67 ft, Wittenberger főorvos 10 ft,

báró Gerliczi Felix 48 ft, Balassa János 2 ft, árvai főispánság 16 ft, Linberger István 5 ft, Fiume városa 56 ft, Fejérpataky M. gyüjt. Pest 20 ft, Moky Endre 100 ft, Fejér Samu 6 ft, Wasa herczeg Bécsből 30 ft, Flandorffer Ignácz 85 ft, Rottenbiller Lipot 2 ft, Hajdu Lajos 50 ft, Kolacsek J. gyüjtött 24 ft, Tóth János 10 ft, Kun Jozsef 10 ft, Marschalkó szobrász 5 ft, Holvay János 15 ft, kassai casino 5 ft, Soedel Henrik 32 ft, Lumnitzer Adolf 13 ft, Dianiska András 4 ft, Kapu Zsigmond 1 ft, sopronyi főispánság 31 ft, Lesics Ede 8 ft, Zágráb városa 1 ft, Kassa városa 50 ft, Demeter Károly 60 ft, Hornyánszky András 9 ft, Puky Miklós 10 ft, Rochlitz Gyula 5 ft, Fuhrman Ferdinand 2 ft, Elischer Károly 5 ft, dr. Székács József superintendens 13 ft, Pulszky Ferenczné 39 ft, Mikola György 5 ft, Igló városa 10 ft, Lám Lajos 8 ft, aradi olvasókör 8 ft, Kajnár Vilmos 1 ft, Szluha Ferencz 68 ft, Schack Otto 20 ft, Loysch Jónás 6 ft, Benko Károly 20 ft, Dobsina városa 100 ft, Szinnyei-Jekelfalusi Váleria 10 ft, Czukor Mathild 6 ft, kassai takarékpénztár 20 ft, Zundel Károly 5 ft, Berzeviczy-Szinnyey Amália 5 ft, Mikler Samu 5 ft, Lumnitzer Adolf 7 ft, Marksz Károly 40 ft, Zimmermann Pál 3 ft, Pácz Albert 1 ft, Fürdős Dezső 2 ft, dobsinai egyház 100 ft, Máday Károly superintendens 20 ft, magyar ált. biz. társulat ügynökségei 734 ft 40 kr., Jeszenszky J. Mezőberényben 10 ft, Ganczaugh Istvánné 27 ft, Reichenhaller Lipót 2 ft, Lehoczky Ödön 5 ft, Szeberinyi Andor 25 ft, Stock Endre 10 ft, Szenássy Sándor 15 ft, a szegedi takarékpenztár 30 ft, Klein Károly Pesten 71 ft, Kéler Sándor Pesten 10 ft, Máhr Károly 3 ft, a régi eperjesi nőegylet 30 ft, Haan Lajos 100 ft, a sáros megyei nőegylet 425 ft 40 kr., Fekete Ödön 9 ft, Ney Ferencz 5 ft, báró Berzeviczi-Szmrecsányiné Daróczon 50 ft, Ujházi Józsefné 50 ft, Fest Lajos 10 ft, Schmidt Titus 12 ft, Hazslinszky Frigyes 10 ft, Mősz Frigyes 12 ft, Meliorisz Aurél 18 ft, Kükemezei Anna 22 ft, Bánó József 100 ft, Klein Ernő 32 ft, Vandrák András 10 ft, Herfurth József 10 ft, Bánó-Fejérváry Mária 50 ft, Tahy-Winkler Ludmilla 45 ft, Haits Lajos által 34 ft 11 kr., Wittenberger Samu 5 ft, Szabó-Szulyovszky Emilia 35 ft, Binder István 3 ft, Klefner Gyula 1 ft, Bánó-Dessewffy Berta 30 ft, dr. Bartsch Ede főorvos 5 ft, Benczur Julia 50 ft, Kolozsi Miklos 50 ft, Florián Jakab 3 ft, dr. Vécsey Tamás 5 ft, Kubinyi-Csupka Zsófia 42 ft, N. N. Eperjesen 5 ft, Joob Vendel 10 ft, Körtvélyessy Gábor 50 ft, Klauzer Károly 1 ft, Zennovits Károly eladott sorsjegyekért 168 ft, Gräser Jánostól 46 ft, Kovácsi János 25 ft, Ujházy-Malatinszky Irma 11 ft, Silye Gábor 21 ft, Müller András 45 ft, Gerber Ödön 15 ft, Nyiregyháza városa 250 ft, Bartholomaeides János sorsjegyekért 270 ft, Irányi Dániel 16 ft, Kós F. 2 ft, Honéczy Miksa 30 ft. És igy

készpénzben begyült összesen 21,955 ft 76 kr. A többi pénz- a coll. alapból vett 6937 ft öszveg kivételével — részint az időközi kamatokból, részint a bazártárgyak elárverezéséből folyt be.

Különös köszönetet érdemelnek még sz. k. Bártfa és Kis-Szeben városok, kik a Collegiumot épitőfával bőven segitették, ugyszintén Jelenik-Almássy István, Bánó József és Meliorisz Gergely urak, kik hasonlóul épitési fával is járultak a Collegium tágitásához. Az Eperjes városi polgárság vallás különbség nélkül, különösen Paulus Károly postamester, Grexa András, Fuhrman Nándor, Roth János, özv. Bergmanné aszszony, Hvezda Pál, Hartmann Sámuel, Kriebel Ernő, Spesz János, Bálint Béla ur s többen ingyen fuvarokkal mozditották elő az épitkezést.

Bár nem sikerült a Collegium müködésének kétszázados évfordulóját teljesen megujitott s végleg kiépitett hajlékban ünnepelni, de igen is sikerült emez ünnepélynél a Collegium iránt annyi rokonszenvet s megtiszteltetést tapasztalni, mely a jövő iránt a legszebb reményekre jogosit fel. 1867 september 10-ik napjára számos és diszes vendégsereg kereste fel a jubiláló Collegiumot, melynek üdvözletére képviselve volt a m. tud. Akademia, Kisfaludy-társaság, erdélyi reform. egyházegyetem, a magyarhoni evang. egyházegyetem, minden hazai ág. és helvét evang. egyházkerület, számos esperesség és hitközség vallás különbség nélkül, a pozsonyi és kassai kir. jodakademiák, a debreczeni és sárospataki Collegiumok, majdnem valamennyi ág. és helvét hitv. középtanoda, Sáros vármegye, Pest, Eperjes, Bártfa, Szeben sz. kir. város, több takarékpénztárak és kir. birószágok. Mások ismét üdvözlő iratok által fejezték ki megemlékezésöket p. o. a kir. vallás és közoktatás ügyi miniszter ur ő Excja, a m. kir. tud. egyetem, az unitária egyházkerület és főiskola, az erdélyi muzeum egylet, a Matice Slovenskej s a. t. Az örömünnepély főtiszt. Máday Károly superintendens ur által mondott imával kezdődött. Alkalmi kardal után, melynek szövegét Vandrák András készité s Mikolik Gyula tanár begyakorlá, Bánó József felügyelő ecsetelte a Collegium derűs és borus multját s fontosságát itt a felföldön. Ezen kitünő szónoklat után, melyet a „Pesti Napló“ egész terjedelmében közölt, Vandrák András beszélt meghatóan az ősök elveiről s szelleméről a Collegium alapitása s fentartása körül s teendőinkről azok nyomán. Irányi István megye tszéki ülnöknek, a Collegium egykori növendékének, latin ódáját követte Szmik Lajos jogásznak magyar költeménye, mire a közönség a Hymnus éneklése közben a főiskola északi oldala elötti térre vonult, hogy ott az újepitkezés alapkövének letételénél tanu és részes legyen; a szokásos kalapács-ütések mellett, melyek tételében ngos özvegy Pulszky Imréné sz. Keczer Terézia urhölgy, b. Pronay Gábor, Zsedényi Ede, Máday Károly, Dózsa Elek, volt magyar-

országgyülési alelnök, Pulszky Ferencz, Erdélyi János, Greguss Ágost, Hunfalvy s többen részt vettek, szebbnél szebb jókivánságok szálltak istenhez.

A jubilaeumot követő egyházkerületi gyülés elhatározta, hogy a jogi magántanulók felvételét a Collegiumba a jogtanári kar engedélyezze a kerület által helybenhagyott és a kir. v. és k. o. ministerium által is kielégitőknek talált szabályok szerént, melyeknek megtartásáért az igazgató felelős.

Mig egyrészről a főiskola $186^{7}/_{8}$ tanév kezdetén uj tanerővel gyarapodott, Sandy Gyula a rajztanitást ismét megkezdvén, addig másrészről a tanári kar sorában az első felév végével sajnos hézag készült; Vandrák András ugyan örömünkre el nem ment a kilátásba helyezett magas ministerialis hivatalba, ellenben Schulek Gusztáv, a pontos, alapos és tekintélyes jogtanár, beadta lemondását, hogy kiválóan ügyvédi gyakorlatra fordithassa idejét, mint feledhetlen előde Glósz Károly ügyvéd ur. Eme veszteséghez járult, hogy 1868. aug. 11-én elragadta a halál Fancsali Joob Vendelt, a Collegiumnak 22, sokszor válságos éven át humanus és szeretett felügyelőjét.

Félig elárvulva gyült öszsze az iskolai gyülés $186^{8}/_{9}$ tanév eléjén, midőn is helybeli felügyelőnek közörömmel megválasztá Jelenik-Almássy István kir. tanácsost, ugyanekkor a jogtanári székbe ünnepélyesen beiktattatott Ujhelyi Boldizsár ügyvéd, kit a felügyelő, továbbá dr. Vécsey Tamás jogtanár és Eötvös Lajos jogász üdvözölt, egyszersmind méltányló elismerést tolmácsolt a leköszönt Schulek Gusztáv urnak a felügyelő, dekán és Szmik Lajos jogász. Ezen időre esik a Collegium és szláv-egyház közti barátságos egyezkedés, melyszerént az útobbi 1500 fttal megelégedve, örökre lemondott a tápintézeti helyiségre és főzetésre vonatkozó szolgalmi jogáról. Hálás említést érdemel az eperjesi takarékpénztár azon újabbi áldozatkészsége, hogy évenként 80 ftot ajánl oly 8 nem magyar ajkú ifjúnak, ki a magyar nyelvben legjobb előmenetelt tesz.

Schranz János hittanár a löcsei evang. egyház lelkipásztorságára meghivatván a Collegiumtól, hol jó emléke megmarad, 1868 october végén eltávozott, helyét n. t. Sztehlo János és Novák Mihály lelkész urak s Hlavacsek Mihály és Vandrák András tanárok sziveskedtek pótolni ideiglenesen, mignem 1869 febr. 1-én a mlgos és főtisztelendő Ekerületi elnökség helyeslésével Max Vilmos, lelkész, az ujverbászi ev. gymnaziumból meghivott tanár, foglalta el kezdetben rendkivülileg, a Rosnyón tartott kerületi gyülésen pedig véglegesen megválasztatva s rendes hivánnyal ellátva; Ujhelyi Bóldizsár pedig, kit sulyos családi veszteség ért, búcsút vett intézetünktől a mult tanév befejeztével, kisérve öszinte becsülésünk s jó indulatunk által. Mult évi junius 22-én megtartottuk kegyeletes érde-

keltség mellett Fancsali Joob Vendel egykori felügyelőnk emlékünnepét, melynek emelkedett menetét Jelenik-Almássy István felügyelő nyitá meg, folytatá Vandrák András tanár, ki észhez s szivhez szólva tüntette fel az ünnepelt férfiút mint családfőt, jogtudóst, egyháztagot s jólelkű felügyelőt. A tanuló ifjúság ez alkalommal is a szokott 4 nyelven adott kifejezést szive nemes sugallatának. Az erre következett közgyülésen, melyet a helybeli felügyelő kimeritő évi jelentéssel nyitott meg, szerencsénk volt körünkben üdvözölhetni főtisztelendő Máday Károly superintendens urat, ki itt személyesen vezette a hitjelölti és érettségi vizsgákat. Az iskolai gyűlés ötről hatra emelé a jogi tanárok számát és Ujhelyi Boldizsár ur utódává Liszka Nándor köz- és váltó-ügyvédet választá, az újonnan szervezett tanszékre pedig pályázat nyittatott s ennek alapján még az $18^{69}/_{70}$ tanév megnyilta előtt Fekete Gyula ügyvéd alkalmaztatott. Letelvén a három év, melynek folyamára az igazgató választatik, Hazslinszky Frigyes igazgatói hivatalát, melylyel azon időben az egész Collegium szellemi, fegyelmi és vagyoni, tehát összes igazgatása és az épitkezés vezetésének gondja járt, az iskolai gyülés kezébe letette, hol neki jegyzőkönyvileg fejeztetett ki az elismerés a Collegium érdekében kifejtett müködéséért. Collegiumi igazgatóvá az igazgatói pénztár vitelének kötelességével dr. Vécsey Tamás jogtanár választatott a következő három évre. Kadlecsik Rikárd tanár, ki 1868-ban a tanári vizsgát letette s a főgymnasiumi magyar-nyelvmivelő társulat vezetését Tompa Mihály tiszteletére rendezett és jól sikerült nyilvános ünnepélylyel fejezte be, tanszékében Husz Ármin által váltatott fel. Az evang. egyetemes tanári értekezletre, melyet báró Prónay Gábor, evang. egyetemes felügyelő ur ő Excellentiája, maecenási házához Acsára hivott öszsze, Herfurth József és Tillisch János tanárok küldettek ki. A folytatólagosan tartott iskolai gyülés nem mulasztá el dr. Kuzmik Sámuel orvos ur halálozása felett sajnálkozását kifejezni és ezt a főiskolai vagyontalan növendékek emberbaráti gyógyitójának özvegyével irásban közölte, aztán Collegiumi orvosokúl felkérte dr. Bartsch Ede és dr. Krajzell Aurél orvos urakat továbbra is, és dr. Mosánszky Titus urat. A Collegiumi tisztviselők jelesül az igazgató, ephorus-pénztárnok, könyvtárnok, tápgondnok, muzeumi őr s gyülési másod jegyző tiszteletdijját megállapitá az iskolai gyülés.

A tápgondnoki hivatal, melyről Florián Jakab tanár leköszönt, Ludmann Otto tanárra ruháztatik. Florián Jakab urnak elismerés, néhai Kunczius-Károly tanár ur özvegyének pedig, ki a convictust közmegelégedésre vezette, kitüntető jutalmazás szavaztatott. Vitelki Aladár ur az aedilisséget elfogadni sziveskedett.

A Collegiumnak vagyoni állapota az ephorus-pénztárnok közlése szerént $186^{8}/_{9}$ tanév útolsó napján vagy is 1869 julius 31-én tett az épületeken, szántóföldön s adjutákon kivül tőkében 96,652 ftot; a pénztári bevétel 26,482 ft 64 krra, a kiadás 25,160 ft 51 krra ment. A kerülettől egyenesen érkező tanári fizetéseken kivül folyóvá tett tanári dijazás 10,753 ft 61 krra rugott, a természetbeni lakásokat s tandij osztalékokat nem számitva.

A szentlélek segitségül hivásával kezdettük meg september 1-én az $18^{69}/_{70}$ tanévet, melyet az igazgató nyitott meg a Collegium hivatását tárgyazó beszédével, mi nyomtatásban is közöltetett a felügyelő ur által. Liszka Nándor, Fekete Gyula és Husz Ármin tanárok beköszöntöttek s letették a tanári eskűt. A rajztanitáshoz kellő drót-minták és tömörtestek megszereztettek; a franczia nyelv tanitasára Letzter Lipót vállalkozott. A helybeli felügyelő ur tapintatos és erélyes fellépése következtében nemcsak az evang. egyház nyer az eddiginél nagyobb segélyt Eperjes városától, hanem a Collegium is részesittetik a városi pénztárból, illő arány szerint, 216 ft 42 krban. Továbbá azon előnyös szerződés köttetett a Collegium s magyar-német egyház közt, miszerént a Collegium évi 123 ft segélypénzről lemond az egyház javára, ez pedig a Collegiumi épület legalkalmatlanabb helyén lévő két tanterem használatától eláll s épit 2 megfelelő elemi iskolaszobát. Ennek következtében a Collegium földszinti helyiségei boltokká alakittatnak át, s már is elhatározta az épitési bizottság a boltok kiépitését, mi által a Collegium jövedelme 5—600 forinttal bizton emelkedik.

A reformatio emlék ünnepén az ur asztalához járult a főiskolai polgárság, melyet megelőzőleg kegyeletre serkenté hallgatóit az igazgató, Szvoboda István hittanhallgató pedig a tanulmányi és erkölcsi kötelességeket fejtegette.

A téli félévi vizsgák jan. 24- febr. 2 napjain megtartatva, februar 6-án felolvastatott a gymnasiumi ifjúság osztályzata, melyből kitünt, hogy az egész gymnasiumban 237 ifjú közül erkölcsi viseletre nézve megrovás alá csak is 4 ifjú esett; 98 ifjú több-kevesebb tárgyból kitünőt érdemelt, és 46 ifjú több kevesebb tárgyból elégtelen osztályzatot nyert; legjobb osztályzata van a IV osztálynak, melyben csupán egyetlen egy kapott elégtelen tanjegyet.

A jogakademia leczketerve a 2-ik félévben új tantárgygyal t. i. a törvényszéki orvostannal bővült, melyet elöadni hetenkint 2 órában dr. Mosánszky Titus orvos ur sziveskedett. A délelötti leczkék látogatásában az egy évi önkéntes katonai szolgálatba lépett joghallgatók a katonai szolgálattétel által akadályozva lettek és igy lehetetlen, hogy az egy évi önkéntes egyidejűleg az akademiai előadásokat is hallgathassa. Ezen tárgyban felterjesztés

történt, de az 1869 mart. 12-én 4403 sz. a. rendeletre utasittattunk t. i. hogy a tanári kar a rendes határidőkön tul is dijtalan útóvizsga alá vesse az ilyen önkénteseket.

Annál örvendetesebb, hogy a Roth-Teleki Johanna féle ösztöndijból ez évben Eperjesnek már 16 jutott. A Collegium népessége és két facultása méltán reményltették ezen sikert.

Áldozó csötörtökön ismét az urvacsórájával élt a tanári kar s felserdült ifjuság. Előkészitőleg az igazgató hálára buzditá a Collegiumi polgárságot, hálára a szülék, hazánk és isten iránt, Engel Miksa joghallgató pedig arra irányzá az ifjuság lelkületét, hogy viseltessék szeretettel az emberiség, a hon és rokon keblek iránt. Az $18^{69}/_{70}$ tanévet berekesztő vizsgák ideje a gymnasiumban junius 20—28, a theologiában 23—28, a jogakademian 15—28. Iskolai gyülés junius 29-ik napjának d. u. 3 órájára hivatott egybe.

II.

A Collegiumhoz $18^{69}/_{70}$-ben érkezett érdékesebb iratok.

A folyó tanév alatt következő érdekesebb iratok érkeztek a Collegiumhoz, és pedig a kir. kormányrendeletek mind a főtisztelendő superintendens ur utján, kitől 10 hónap alatt 63 hivatalos levelet kapott a Collegiumi igazgató:

1869 aug. 3-án pótrendelet a birói államvizsgák ügyében,

„ aug. 29-én Gellén József államvizsgáló bizottmányi elnökké neveztetik a hat évi működés után nyugalomba lépett elöbbi elnök Kray Miksa udvari tanácsos helyébe. Ezen tisztelt férfiuhoz a Collegiumi végzett jogászok birói vizsgája tárgyában tanusitott bölcs vezetésért. köszönőlevél intéztetett a főiskolai elöljáróság által.

„ october 26-án: a közalapitványi ösztöndijt élvezők névjegyzékének félévenkénti felterjesztése kivántatik.

„ november 19-én: kihirdetés s az illető pontok foganatositása végett megérkezik a Rosnyón tartott ker. gy. jkve, melynek a Collegiumot

érdeklő pontjai XVII, XXV, XXVII, XXVIII, XXX, XXXI, XXXIV, XLIX, LII, LIII, LVIII, LIX, LXIII.

„ dec. 7-én kihirdetés végett az egyetemes gyülés 1869-ki jegyzőkönyve, melynek több fontos rendelkezései közt kiváló a 36-ik pont, melyszerint az acsai tanári értekezleten javaslatba hozott gymnasialis tanterv némi módositással elfogadtatott s már 187$^{0}/_{1}$ tanévben életbe léptettetni rendeltetett. Ezen terv szerint jut: a vallástannak minden osztályban 2 óra; latin nyelvnek az I, V, VI, VII, VIII osztályban 5 óra, — a II, III és IV osztályban 6 óra; görög nyelvre az V, VI, VII, VIII osztályban 4 óra; magyar nyelvre az I osztályban 4 óra, — a többi osztályban 3 óra; német nyelvre minden osztályban 2 óra; földrajz-történelemre I osztályban 3 óra, a többi osztályokban 4 óra; mennyiségtanra I osztályban 4 óra, II, III, IV, V, VI és VII-ben 3 óra; természet-tudományokra I—VI osztályban 3 óra, VII-ben 2, VIII-ban 6 óra; bölcsészetre VII és VIII-ban 2 óra.

„ dec. 14. A honvédséghez besorozott tanulók szolgálati ideje iránti m. k. honvéd. miniszteri rendelet.

1870. januar 6-án a Collegiumban tanuló r. kath. ifjak számára hitoktató neveztetik ki.

„ jan. 7-én védkötelezettség alá eső tanitók nősülése tárgyában kelt miniszteri rendelet érkezik.

„ febr. 11-én. Eperjes város tanácsának átirata, melyben megengedi, hogy a törvényszéki orvostan előadása érdekében, adandó alkalommal, a kórház használtathassék.

„ mart. 15. főtisztelendő superint. ur felhivása az esperes ur által a tömeges biztositáshozi csatlakozás ügyében;

„ mart. 24. Az eperjesi g. kath. püspök hitoktatót jelöl a Collegiumban tanuló g. k. ifjak számára;

„ apr. 2. főtisztelendő superint. ur által jelentetik, hogy a kir. v. és k. o. miniszter Zrínyi a költő mellszobrát ajándékozza.

„ apr. 17. mlgos Fluk Ede ur közli azok nevét, kik a Collegium tanulói közül Jettimféle ösztöndijt nyernek.

„ majus 7. ker. felügyelő és superintendens ur által meghivatik a Collegiumi pártfogóság a Lőcsén 1870 jul. 27-én tartandó ker. gyülésre.

„ majus 18-án. Az egyetemes gyülés jegyzője közli, hogy ez évben 16 eperjesi tanuló részesül Roth-Teleki Johanna féle 42 ftos ösztöndijban.

„ majus 26. A nm. vallás és k. o. miniszterium által felhivás a Fenyvesi Adolf féle gyorsirászati ingyenes tanfolyamra;

„ majus 29. Pályázati felhivás a losonczi állami algymn. és temesvári főreáltanoda igazgatói állomására.

„ junius 1-én. A nm. v. és közoktatási m. k. miniszterium 9704 sz. a. rendelete, melyszerint azon joghallgatók, kik a katonai szolgálattétel miatt előadásokra nem járnak, a tanári testület által a rendes határidőkön tul is díjtalanul utólagos vizsgálat alá vettessenek.

„ junius 7-én törvénytelen adók alól felmentő kir. pénzügyminiszteri rendelet.

III.

Az eperjesi ev. ker. Collegium kormányzata.

Az eperjesi evang. ker. Collegium, mely a főgymnasiumból, hittanintézetből és jogakademiából áll, egységes kormányzat által igazgattatik, tisztviselői a következő urak:

Egyházkerületi Collegiumi felügyelő 1863 óta **Lucskai Bánó József** földbirtokos, országgyülési képviselő. Helybeli felügyelő 1868 óta **Jelenik-Almássy István** földbirtokos, kir. tanácsos és kir. vegyes birósági ülnök.

Collegiumi igazgató s igazgatói pénztárkezelő dr. **Vécsey Tamás** jogtanár. Theologiai dekán **Hlavacsek Mihály.**

Collegiumi ephorus és pénztárnok s muzeumi őr **Hazslinszky Frigyes** tanár.

Tápintézeti gondnok: **Ludmann Otto** tanár.

Könyvtárnok: **Florián Jakab** tanár.

Collegiumi jegyző: **Fekete Sándor** Sáros megyei levéltárnok és **Kobialka János** tanár.

Ügyész: **Lehóczky Jenő** h. k. és v. ügyvéd.

Aedilis: **Vitelki Aladár.**

Az állandó iskolai bizottmánynak elnöke a felügyelő, tagjai hivatalból a főiskolának emlitett tisztviselői, továbbá választás következtében: **Csatáry Ágoston, Glósz Károly, Herfurth József, Irányi István, Kollmann Frigyes, Kosch Frigyes, Kubinyi Albert, Meliorisz Aurél, Nagy László, Novák Mihály** lelkész, **Schulek Gusztáv, Sztehló János** esperes, **Tahy István, Vandrák András.**

A főiskolának tulajdonosa és fentartója a pártfogóság, mely hajdan „felső-magyarországi ev. karok és rendek“ czimét viselte, mint testület a pártfogósági iskolai gyűlésekben gyakorolja jogát, s határoz a Collegium ügyeiben az evang. önkormányzat és a főtisztelendő superintendentia utján érvényesitett kir. legfelsőbb felügyeleti jog korlátain belől. A pártfogósági gyülésnek elnöke a felügyelő, tagjai a Collegium fentartására adakozó férfiak és evang. egyházak s a tiszai ev. kerületi és esperességi elnökségek.

IV.

Tanári és tanitói személyzet.

Kobialka János osztálytanár az I osztályban, Hazslinszky Tamás osztálytanár a II osztályban. Husz Armin o. t. a III-ban. Haitsch Lajos osztálytanár a IV osztályban és magyar irodalmat tanit az V és VI-ban. Ludmann Otto görög és német irodalom tanára a felgymnasiumban; Florián Jakab o. t. az V osztályban; Herfurth József a VI-ban o. tanár, a földrajz és történelem tanára az egész felgymnasiumban, s a magyaralkotmány és jog történelmének rendes tanára a jogakademián; Hazslinszky Frigyes m. t. akademiai l. tag, VII oszt. osztály-tanára, a physika és mathesis tanára az egész felgymnasiumban; Vandrák András m. t. akademiai l. tag, a VIII oszt. osztálytanára, a latin s magyar irodalom, s a bölcsészeti tudományok tanára a VII és VIII osztályban, ugy szintén a theologiában és jogakademián is; tagja a birói államvizsgálati bizottmánynak. Max Vilmos a héber nyelv s dogmatika rendes tanára, s a felgymnasium hitoktatója; Tillisch János a theol. encyklopedia, egyháztörténelem és egyházjog rendes tanára, ez utóbbira nézve a jogakademián is. Hlavacsek Mihály theologiai dekán perikopak, exegesis, pastoralis, liturgika, szláv homiletika tanára és szivességből a szláv-irodalom tanára a felgymn. és akademiai szlávifjuság számára. Fekete Gyula h. ügyvéd a politika és közigazgatás, bánya, váltó s osztrák jog tanára. Liszka Nándor h. köz és váltó ügyvéd a magyar polgári s büntető jog és törvénykezés tanára, birói államvizsgálati bizottmányi tag. Dr. Vécsey Tamás h. köz és váltó ügyvéd a romai jog, statistika,

nemzetgazdaságtan és pénzügyi jog tanára, a birói államvizsgálati bizottmánynak tagja.

A törvényszéki orvostant szivességből elöadta dr. Mosánszky Titus Coll. orvos ur; rajztanár Sándy Gyula kir. főgymn. rajztanár. Énektanár Mikolik Gyula. A szláv nyelv tanitója az algymnasiumban Szerday Tamás ur. R. kath. hitoktató tisztelendő Kassay István ur kir. főgymn. hittanár. G. kath. hitoktató Rojkovics Sándor kir. főgymn. tanár ur. Mózes hitvallásuakat hitökben oktatja tiszt. dr. Austerlitz Mayer rabbi ur Eperjesen. Franczia nyelvmester Letzter Lipót. A gymnastikai gyakorlatra ügyelnek felváltva a tanár urak; a gyakorlatokat vezeti Adriányi Árpád.

V.

A Collegium népessége $18^{69}/_{70}$-ben.

A Collegium újabban ismét oly látogatottságnak kezd örvendeni, minőt Eperjes az 1830-as években szemlélt; midőn is 1837-ben 441 tanuló neve jegyeztetett fel a táblázatokba. És mivel eme számba akkor a donatus is foglaltatott, holott ez mai nap a Collegiumhoz nem tartozik — kétségtelen, hogy főiskolánk népessége nem mutat gyérülésre.

A Collegiumi polgárok közé $18^{69}/_{70}$ tanévben felvétetett névszerint

A. Gymnasiumi tanulónak.

I-sső osztályba.

Bartus Gyula
Czapkay Ede
Eisner Miklós
Gräser Pál
Groszman Jakab
Herling Rikárd
Kissely Kálmán
Klein Jakab
Koch Lajos
Kopp Adolf
Kovácsai József
Kovácsi Béla
Kubinyi Árpád
Meczner Zoltán
Molnár Géza
Neumann Samu
Oszvald Gyula
Pap Samu
Pósa Gábor
Roll Béla
Rosenberg Lajos
Schneider Lajos
Scholtz Iános
Stein Márkus
Szabolcsák András
Szentmiklósi Bertalan
Szlovenszky János
Tahy József
Tomasko Károly.

II-ik osztályba.

Bergmann Otto
B. Brown Rezső
Csiszár Béla
Fekesházy Sándor
Fekete Imre
Gottlieb Adolf
Haniszko György
Hartmann József
Hazslinszky Hugó
Hvezda László
Janovitz Gyula
Kéler Sándor
Keresztesi Jenő
Kiszely Gyula
Korach Gyula
Kropp Kálmán
Kuropcsák Mihály
Lichtmann Simon
Meliorisz Kálmán
Mikolik István
Molitorisz Kálmán
Molnár Jenő
Moskovits Manó
Szakmáry Géza
Sztehló Aurél
Sztehló János
Tahy Mihály
Tomasko Victor
Vetter János
Wolf Gyula
Léderer Ignácz, magántanuló.

III-ik osztályba.

Bottenstein Gyula
Dirner Gusztáv
Dzurányi Ödön
Fekete Sándor
Fischer Miklos
Haitsch Ágost
Herczog Géza
Klein Zsiga
Koch Géza
Kósa Vincze
Löw Lajos
Rosenthal Lipót
Stamm Lajos
Szegyory Gusztáv
Szmik Gábor
Szmik Pál
Teitelbaum Armin
Theisz Gyula, I félév után kilépett
Tomasik Gusztáv, I félév után kilépett
Vécsey Dániel, † october 25-én.

IV-ik osztályba.

Adler Alfréd
Bernáth Imre
Dietz Sándor
Elischer Gusztáv
Elischer Lajos
Elischer Victor
Fraenkl Albert
Galgóczy Miklós
Hazslinszky Gusztáv
Kallat Károly
Lavotha Bertalan
Mayer Géza
Mayer Gusztáv
Meliorisz Lajos
Meliorisz László
Mikolik Kálmán
Palecsko Péter
Philippy Ödön
Polyik Imre
Schiller Lipót
Schlesinger Náthán
Scholtz Robert
Skultety Antal
Stark János
Tahy István
Valko Zsiga
Vassko Gyula
Zsigmondy Ernő.

V-ik osztályba.

Bánó Zoltán
Barányi Atilla
Beniczky Pál
Bergmann Ernő
Bernáth Sándor
Breuer Otto
Darvas Béla
Eisner József
Fiedler Szilárd
Flegmann Jenő
Fuhrman Gyula
Glósz Károly
Grün József
Herzog Oszkár
Jancsó György
Krausz Mór
Ludvigh Gyula
Mősz Béla
Selley Armin
Spiegel Lipót
Steinhübel Lajos
Szegyory Lajos
Szelényi Miklos, I félév után kilépett.
Szmik Lajos
Tahy Géza
Tahy Mihály
Tirscher Géza
Tirscher Kálmán
Ujhelyi Tamás
Varga György
Virsching Frigyes.

VI-ik osztályba.

Adzima Győző, ismétlő II félévben jött
Bernáth Zoltán
Binder Luczián
Bleuer József
Gesztesi Ákos
Groo Lajos
Halassa Mihály
Holländer Gusztáv
Járos Márton
Irányi Dániel
Kertész Ferencz
Kordos Dániel
Kottler Otto
Kovácsi József
Kubinyi Imre
Moskovics Ignácz
Propper Mór
Schön Miksa
Schulek Jenő
Soos Jenő
Szentistványi Atilla
Szmik Sándor
Tomasik Samu, I félév után kilépett.
Turóczy Pál
Varga János.

VII-ik osztályba.

Adler Vilmos
Andorka Tamás
Antony István
Csink János
Csoknyai Gyula
Elischer Kálmán
Fleischer János
Forberger Pál
Hadházy Dezső
Halassa András
Kehrling Alfréd
Klefner Zsiga
Kölcsey János
Körtvélyesi Béla
Kósa Ede
Kréva József
Krivos Gyula
Kux Bernát
Lavotha Kornél
Lintner Lajos
Major Tiborcz
Maléter Árpád
Martinyi Ödön
Mikulik József
Moesz Gyula
Nagy Béla
Neumann Izidor
Neumann Náthán
Okrutzky Miksa
Pilisi Jenő, kilépett az I félévben
Schulek Géza
Trieber Lajos
Ujhelyi Atilla
Ujhelyi Mihály
Váczy István
Vandrák Gyula
Vietorisz Károly
Wieland Antal
Wieland János
Zimmermann Arnold.

VIII-ik osztályba.

Báthy Ödön
Boros Samu
Czipszer Lajos
Dienes Kálmán
Fekete Ferencz
Fényes Lajos
Fleischer Vilmos
Goldberger Jakab, az I félévben kilépett
Huray Mihály
Kaczián Emil
Kállay Adolf
Kéler Ákos
Klein Mór
Kovács Gyula
Lippay Béla
Máday Aladár
Magyar Pál
Márton János
Materny Lajos
Mercs János
Nikelszky Andor, II félév folytán eltáv.
Nikléczky Nándor
Piger Adolf
Ruziák János
Sándor Kálmán
Sárkány Sándor
Schneider Sándor
Schön Áron
Simkovics Lajos
Singer Samu
Szmik Miklós
Szunyoghi Sándor
Telcs Lajos
Tepliczky Nándor

A második félévre ismétlőnek jelentkezett:

Riszdorfer László
Spiegel Samu.

B. Hittanhallgatónak felvétetett:

Első évfolyamba.

Braun József, még az első félévben nevelőnek ment
Fábry János
Forberger Mihály
Országh József
Safranka István
Schönwiszner Károly.

Második évfolyamba.

Bansell Kálmán
Bogsch János
Csok György
Glauf Pál
Lersch Mihály
Marczi Sándor
Mega Jakab
Putra András
Sokolik András
Toperczer János
Ujág Károly.

Harmadik évfolyamba.

Brósz Adolf
Dérer János
Forberger Vilmos
Laucsek Dániel
Musko Mihály
Philadelphi Miksa
Ráth Arnold
Svoboda István
Vansza János.

C. Joghallgatók sorába iktattatott.

Első évfolyamba.

Adriányi Árpád
Boczkó István
Bolner Károly
Buday Lázár
Cséke Gyula
Csepcsányi Atilla
Cserni Lajos, II félévben
Dessewffy József
Dezső Gyula
Fábry Károly
Fazakas Károly
Forster Antal
Gazda Lajos
Grünvald János, II félévben
Hankus Jenő
Hartmann Sándor
Hubay Dezső
Ináncsi Károly
Joob Imre
Kajzler Lajos
Kertész Gyula
Knothy Gyula, II félévben
Kocziszky János
Klein Pál
Kollarik Ede
Krenner Pál
Krudy Gyula
Kubinyi Géza, I félévben kilépett.
Kunay Imre
Küffer Gyula
Lám Gyula
Lányi Bertalan
Lányi Gusztáv
Lehoczky Miklós
Linder Ede
Losonczy István
Madarász Samu
Marek Gábor, I félévben kilépett
Máriássy Árpád, I félévben eltáv.
Markovics Benő, II félévben
Matulay Bertalan
Maugsch Albert
Mészáros Kálmán
Mikler Gusztáv
Nagy Bertalan
Nagy Ferencz
Nagy Gusztáv
Oszvald György
Péchy Albert
Péli Sándor
Plachy Gyula
Polyák Kálmán
Prepeliczay Árpád
Rachler Ferencz
Raksányi Gyula
Rohoska Mih., II félévben
Rök Gyula
Safáry Gyula
Schlesinger Miklós
Smid Géza
Somogyi József
Stephàni Sándor
Süteő István
Szadlis Sándor
Szakall Vincze
Szalyovics Pál
Szinyey József
Szopkó Róbert
Tichy Mihály
Ujhelyi Kálmán
Uray Károly
Urszinyi Pál
Vécsey György
Werner Gyula
Zathureczky Jenő
Zombory Kálmán
Zsembery Kálmán
Zsiros József
Záborszky Ferencz, rendkivüli, kilépett
Darzon Alajos) magán
Joannovics Milán) tanuló.
Ponner Nándor)
Zelenka Pál)

Második évfolyamba.

Andrásssy Jenő
Badinyi Gyula
Badinyi János
Barna Sándor
Bartoffy István
Bekics Tivadar, a téli félévvel végzett
Benkő Elek
Benkő Gyula
Biró Ferencz
Bódy László
Boleman Zsiga
Breuer Robert
Csatáry Béla
Czapkay Imre
Czell Lörincz
Dienes Barna
Dókus Ernő
Dubraviczky László, II félévben
Dull János
Engel Miksa
Faragó Balázs
Főző Mihály

Görgey Béla
Göczel Lajos
Hazslinszky Marczel
Helmeczy Béla
Hlovik Gusztáv
Horváth Lajos, téli félévvel végzett
Hudoba Simon
Hvisztko Alajos
Izák Gusztáv
Kálmán Károly
Keczer Zsiga
Kerekréti Miklos
Kokics János
Kollár János
Körtvélyesi Bertalan, II félévben
Kovács Géza
Kovács Károly, első félévvel végzett
Krieger József, I félévvel végzett
Kubinyi Aladár
Kujnis Lajos
László Károly
Matuskovics Mátyás
Melczer Gusztáv
Melicsko Miklós
Mihalovics Constant, II félévben
Mihajlovics Lubimir
Miloszavlevics Milán
Mojzsik Lajos
Molitorisz Ede, I félévvel végzett
Moni Gyula
Nádaskai Zsiga
Okolicsányi Géza
Pólya Béla
Pongrácz György
Roth Gergely
Sárkány Albert, I félévben kilépett
Sebes Emil
Somogyi Gusztáv, I félév után kilépett
Szexty Gyula
Szunyoghy Miklós
Szük Lajos
Tomcsányi László
Tóth József
Tóth Lajos
Ujhelyi István
Uray Gáspár, I félévvel végzett
Uray István
Viczián József
Vilecz Ernő
Wünschendorfer János, II félévben
Zborovszky Alajos
Bakay Sándor, magán tanuló
Monolylovics Miklós, magan tanuló
Éles Pál, magán tanuló
Nagy Gyula, „ „
Szmrecsányi György, magán tanuló
Sztankay László, magán tanuló, végzett.

A Collegium népességéről az egyes tanszakok szerint következő részletek emlithetők.

1. **Fögymnasiumunkba** a hatvanas évtized folytán a téli félévre beiratott:

$186^{0}/_{1}$	$186^{1}/_{2}$	$186^{2}/_{3}$	$186^{3}/_{4}$	$186^{4}/_{5}$	$186^{5}/_{6}$	$186^{6}/_{7}$	$186^{7}/_{8}$	$186^{8}/_{9}$	$18^{69}/_{70}$
244	243	228	236	254	225	246	234	260	237

vagy is az útolsó évtized alatt összesen 2407, átmérőleg tehát évenként 240 tanuló keresett humanistikus képeztetést a Collegium törzsében, mely közép arányos számból a legkedvezőtlenebb évben $186^{5}/_{6}$-ban is csak 15 hiányzott, holott a középarányon felül 20-al is emelkedett a létszám t. i. $186^{8}/_{9}$-ben, midőn 260 gymnasistát neveltünk. Egyébiránt soha sem csoportosult iskolai padjaink körül oly sok növendék, hogy a tanári vezetés, a tanitványnyal érintkezés képzeletivé s a kikérdezés vagy a dolgozatok javitása lehetetlenné vált volna.

Osztályok szerint a mult $186^{8}/_{9}$ és a folyó $18^{69}/_{70}$ mindkét félév következő áttekintésre vezet:

Beiratott:

	$186^{8}/_{9}$		$18^{69}/_{70}$	
	Tanév			
	I	II	I	II
	félesztendőjére			
I-ső osztályba	31	31	29	29
II-ik „	24	24	31	31
III-ik „	41	41	20	17
IV-ik „	18	18	28	28
V-ik „	34	34	31	30
VI-ik „	38	38	24	24
VII-ik „	45	44	40	39
VIII-ik „	31	30	34	35
Összesen	262	260	237	233

gymnasialis tanuló, mely számok azt bizonyitják, hogy az idén 25 illetőleg 27 tanulóval számit kevesebbet gymnasiumunk, mint tavaly. Ez azonban épen nem aggasztó tünemény, miután e féle hullámzat bárhol előfordul, és a fentebb kimutatott évi közép arányos számot egy párnak hiján igy is elértük. Szembetünő azon csökkenés, mely a tavaly oly népes III-ik osztályt érte, melyből a 41 közül épen csak 25 tért viszsza, 16 pedig elmaradt és ugyanazon tavaly oly népes III-ik osztályba jelenleg csak 20, sőt a nyári félévben épen csak 17 tanuló van beirva, s az egész gymnasiumban most a legnéptelenebb osztály. Az emlitett 16 viszsza nem tért közt kilencz oly gyarló tehetségű fiú találtatott, miszerint tanácsolni kellett nekik, hogy a gymnasiumot ne járják tovább. A mult évi 34 quintanus közül csak 20 lépett a VI-ikba, 3 ugyanitt ismétli az V-iket; egy meghalt, 5 vette ki bizonyitványát, a többi pedig nem folytatja iskoláját. Egyébiránt egyik másik évben az ifjuság létszámának hullámzásában 9—10 százalék emelkedés vagy apadás oly megszokott körülmény, mely kevés figyelmet érdemel.

A gymnasiumi nevelés főczélját a lelki tehetségek öszhangzatos kifejlesztése és a magasabb tanulmányokra előkészités képezi, melynek sikere az érettségi vizsgákban tükröződik viszsza. Az eperjesi evang. Collegiumban

$185^{5}/_{6}$ tanévben kezdődtek az érettségi szigorlatok. Bocsáttatott pedig az ezen idő óta megtartott 14 érettségi próbatétre — a pótvizsgákat, és a folyó évi 30 vizsgázót, kikről a jövő évi jelentésben lesz szó nem számitva — 331 vagy is átmérőleg minden évben 23—24 ifju, mely számnak mérsékeltsége igen is lehetővé tette az ifjak beható és el nem hirtelenkedett megbirálását. Az öszves 331 jelölt közül nem érettnek találtatott 32 vagy is az egésznek 9%-ja, és igy körülbelől minden 10-ik ifjúra esett egy készületlen vagy képtelen.

A legutóbbi évtizedben az érettségi vizsgára nálunk megjelent

$186^{0}/_{1}$	$186^{1}/_{2}$	$186^{2}/_{3}$	$186^{3}/_{4}$	$186^{4}/_{5}$	$186^{5}/_{6}$	$186^{6}/_{7}$	$186^{7}/_{8}$	$186^{8}/_{9}$	$18^{69}/_{70}$
25	26	36	26	36	17	24	19	28	30

Nem érettnek találtatott:

1	2	3	2	5	3	2	2	2	

Éretté nyilvánittatott az utóbbi 9 év alatt 215 ifju, nem éretté pedig 22 vagy is 10%. Az $185^{5}/_{6}$—$18^{59}/_{60}$ közti 5 év alatt pedig érettségi vizsgára jelentkezett 94, megbukott 10 vagy is 11%, átbocsáttatott 84.

A mult $186^{8}/_{9}$ iskolai év végén kitünő érettségi bizonyitványt érdemelt Vécsey György; dicséretest Adriányi Árpád, Mesko László, jó osztályzatot nyert 8 egyén, kielégitőt 10; útóvizsgára útasittatott 5, nem érettnek találtatott 2.

2. A Collegiumnak **hittani intézetében** a hallgatók a 60-as évek közepéig szaporodtak, egészen 47-re; $186^{5}/_{6}$-tól kezdve azonban fogynak, ugy hogy beiratott:

	$186^{8}/_{9}$		$18^{69}/_{70}$	
	I	II	I	II
	Félévre			
I évi theologhnak	12	12	6	5
II-ik „	8	8	11	11
III-ik „	7	7	9	9
Összesen	27	27	26	25

és igy egygyel kevesebb hittanhallgató jelentkezett ez évre, mint tavaly; sőt a jövőre még csekélyebb szám várható, mi annál sajnosabb, minthogy jó segédet már is nehezen kaphatnak ev. lelkészeink.

3. Az eperjesi **jogakademia,** melynek tanszékéről a magyar közjogot magister Pancratius már 1667-ben tanitotta —, 185 1/2-ben az akkori nehéz viszonyok folytán megszünt, de 186 1/2-ben ismét elfoglalta azon tért, melyen az új életre serdült többi jogakademiák versenyeznek; mi nem csak azért érdemli figyelmünket, mivel a jogi pályára mindég növekedő számban lép az ifjuság, hanem mert a jogi és politikai ismeretek terjesztése főként önkormányzati jogaira oly nagy sulyt fektető népünknél valóban országos ügy.

A jogi kar hallgatóinak száma folyvást emelkedik, ugyan is a téli félévre:

186 1/2	186 2/3	186 3/4	186 4/5	186 5/6	186 6/7	186 7/8	186 8/9	18 69/70-ben
43	58	62	83	99	103	128	146	152

jogász iratott be.

Az 186 1/2-ik tanév, mint szervezkedési esztendő vérmes reményekkel nem kecsegtette ugyan a pártfogóságot, ez mindazáltal csüggedetlenül kiterjeszté gondoskodását az uj tanszakra, s az 1861-iki országgyülést és a megyéket feloszlató közjogi változás komor napjaiban megnyilt jogi termünkbe a viszonyokhoz mérve nem csekélyelhető számú t. i. 43 joghallgató lépett; ekként meg lőn nyitva a fentebbi növekvő sorozat. És ezen majdnem egyenlő fokozatban emelkedő tartós szaporodási arány legvilágosabb tanúsága intézetünk örvendetes felvirágzásának, ahol is a tanuló ifjuság száma a negyedik évben megkétszereződött a hetedik évben megháromszorozódott, a 9-ik évben pedig majdnem megnégyszereződék. Ezen kedvező eredmény azon előnyöknek tulajdonitható, melyekben a jogászok Eperjesen részesülnek, t. i. hogy mint 1848 előtt, ugy jelenleg is valamivel rövidebb itt, mint egyéb jogakademiákon a jogi pálya, emezeknél 3, Eperjesen csak 2 évre terjedvén, noha sokan itt is három évre osztják be tanulmányaikat. Másik előnye az eperjesi ev. jogakademiának azon 5 évig valamenynyi prot. jogtanintézetek közül egyedül csak Eperjest illető szerencse vala, hogy mellette 1863-óta van szervezve birói államvizsgálati bizottmány. A volt m. k. Helytartótanács 1862 jul. 6-án kelt k. intézvényével tudatta, miszerint a legfelsőbb felügyeleti jog szempontjából az eperjesi ev. Collegiumi jogtanfolyam ellen semmi észrevétel fenn nem forog, bizonyitványai államérvényesek gyanánt tekintendők, s Eperjesen kir. államvizsgálati bizottság szervezését tette kilátásba. 1863 sept. 24-én kelt kegyelmes udvari rendelettel az államvizsgálati bizottmányi tagok kineveztettek, s a bizottmány 1864 februar 23-án már vizsgát tartott és pedig eleinte a nemzetgazdaságtan, pénzügytan és hazai statistika is vizsgatárgyúl vétetett, később azonban a kir. Helytartótanács eltiltá azon fontos tárgyakból az államvizsgát. Eme tilalom megszüntetésére sikertelenül kértük a nmlgú m. kir. vallás és közoktatási mi-

niszteriumot is, holott épen nem ellenkeznék a közérdekekkel államszigorlatokat tartatni az emlitett tudományokból.

Jelentkezett pedig a birói vizsgára a naptári év szerint:

1864-ben	1865-ben	1866-ban	1867-ben	1868-ban	1869-ben
28	41	32	43	49	39

mely számból nem képesitettnek találtatott:

1	2	1	1	3	1

jelentkezett tehát összesen 232 jelölt, közülök 9 bizonyult nem képesitettnek vagy is nem egészen 4 százalék, mely kedvező arány mutatja, hogy ifjuságunk éretté és a szaktudomány iránt érdeklődővé lesz. A 1870-ik év jelöltjei, kiknek száma már eddig 41, a jövő évi jelentésben lesznek emlitve.

A kir. birói államvizsgálati bizottmány Eperjesen jelenleg következő tagokból áll:

Elnök Gellénfalvi Gellén József kir. tanácsos, váltótörvényszéki elnök.

Alelnök: Roskoványi Bertalan Sáros megyei alispán.

Vizsgáló biztosok: Glósz Károly h. k. és v. ügyvéd.

Kéler József kir. váltótörvényszéki biró.

Kőszeghi Winkler János Sáros megyei törvényszéki ülnök.

Liszka Nándor jogtanár, h. k. és v. ügyvéd.

Psenyeczki Nagy László kir. vegyesbirósági ülnök.

Schulek Gusztáv h. k. és v. ügyvéd, váltójegyző.

Tahy István Sáros megyei törvényszéki alelnök.

Vandrák András észjog államjog s magyar közjog tanára, akad. l. t.

Dr. Vécsey Tamás jogtanár h. k. és v. ügyvéd, Collegiumi igazgató.

A fentebbi részletes rovatokat egybefoglalva kitűnik, hogy az eperjesi Collegium mind a három tanszakába:

beiratott:

			1868/9		1869/70	
			tan-évnek			
			I	II	I	II
			fél-évére			
A. **A gymnasium**	I	osztályába	31	31	29	29
	II	„	24	24	31	31
	III	„	41	41	20	17
	IV	„	18	18	28	28
	V	„	34 (összes 262)	34 (összes 260)	31 (összes 237)	30 (összes 233)
	VI	„	38	38	24	24
	VII	„	45	44	40	39
	VIII	„	31	30	34	35
B. **A theologia**	I	évfolyamába	12	12	6	5
	II	„	8 (összes 27)	8 (összes 27)	11 (összes 26)	11 (összes 25)
	III	„	7	7	9	9
C. **A jogakademia**	I	évfolyámába	76	67	78	77
	II	„	70 (összes 146)	61 (összes 128)	74 (összes 152)	73 (összes 150)
Az egész Collegiumban együtt			435	415	415	408

A fentebbi számok mutatják, hogy $18^{69}/_{70}$ téli félévre épen annyi személy kereste fel a Collegiumot, mint $186^{8}/_{9}$ tanév ulófelében, s ha befogadtuk volna az elkésetten érkezőket, valóban nem maradunk a múlt évi létszám mögött.

Az $18^{69}/_{70}$ tanév első felére beirt Collegiumi polgárok közt vallás és anyanyelv tekintetében találtatott:

	ágostai	helvét	r. kath.	gör. kel.	Mózes	magyar	német	északi szláv	déli szláv
	hitvallású					nemzetiségű			
I-sö osztályban	19	2	—	—	8	11	16	2	—
II-ik „	23	—	1	—	7	16	11	4	—
III-ik „	13	2	—	—	5	9	10	1	—
IV-ik „	21	3	—	—	4	15	13	—	—
V-ik „	23	3	1	—	4	19	12	—	—
VI-ik „	16	2	1	—	5	11	9	4	—
VII-ik „	26	9	1	—	4	24	14	2	—
VIII-ik „	25	4	—	—	5	21	10	3	—
Öszvesen a **gymnasiumban**	166	25	4	—	42	126	95	16	—
I-sö évfolyamban	6	—	—	—	—	1	2	3	—
II-ik „	11	—	—	—	—	1	6	4	—
III-ik „	9	—	—	—	—	1	5	3	—
Öszvesen a **theologiában**	26	—	—	—	—	3	13	10	—
I-sö évfolyamban	42	21	11	1	3	66	10	1	1
II-ik „	30	31	10	3	—	63	7	1	3
Öszvesen a **jogakademián**	72	52	21	4	3	129	17	2	4
Az egész Collegiumban	264	77	25	4	45	258	125	28	4

A második félévben jött görög katholikus is.

A Collegium tehát ép ugy miként hazánk hitfelekezet és anyanyelv tekintetében is nagy változatosságot mutat, mely különbség azonban teljesen háttérbe szorúl amaz érdekazonosság t. i. az önképzés elött, melynek a tanuló ifjuság él.

Érdekes azon különbség is, mit az ifjuság a tanulmányozásban kifejtett szorgalom által önmaga állapit meg. Erre nézve kimutatási alapúl nem az első, hanem a második félév eredményét fogadjuk el, még pedig azért,

mivel a Collegiumba újonnan belépők kiknek száma ez idén is 150-re ment a második félévben már sokkal inkább megszokták az itteni tanitási és előadási nyelvet és vizsgálati modort.

Tehát viszszatekintve a mult $186^{8}/_{9}$ tanév második felében kifejtett törekvésekre, látjuk, hogy a mult nyári félév alatt érdemsorozati tekintetben:

	kitünő	dicséretes	elégséges	elégtelen
a gymnasiumban az I-ső osztályból	3	5	20	3
II-ik „	4	5	10	5
III-ik „	7	9	19	6
IV-ik „	4	6	7	1
V-ik „	3	5	21	5
VI-ik „	4	9	24	1
VII-ik „	3	7	28	6
VIII-ik „	3	4	21	2
öszvesen 260 közül	31	50	150	29

A kitünők száma tehát itt öszvesen 31 és igy minden osztályra majdnem 4 kitünő jut, az öszszes gymnasiumi ifjuság körében pedig minden 8-dik ifju kitünő sikerrel tanul; ellenben mindeu 9-dik növendék képtelen elérni az elégséges osztályzatot. A gondoviselés több kitünő ifjat vezérel körünkbe, mint haladásra képtelent.

A theologiában az I-ső évfolyamból	2	5	3	2
II-ik „	3	4	1	—
III-ik „	2	4	1	—
öszvesen 27 közül	7	13	5	2

A hittanintézeten igen észrevehető, hogy tisztán a hivatottság által lelkesitettek sorából gyüjti polgárait. Köztük már minden 4-dik kitünő és csak minden 14-dik volt képtelen megfelelni a kellő feladatnak.

A jogakademián az I-ső évfolyamból	10	23	24	10
II-ik „	8	21	18	4
öszvesen 128 közül	18	44	52	14

A jogászok tehát mult évben 18 kitünőt és csak 14 elégtelent mutattak fel, és igy minden 8-dik joghallgató kitünő elömenetelt tett, holott csak minden 10-dik nem birt eléggé haladni.

Hogy a főiskola 3 tanfolyamában leggyakoriabb a kitünő a theologok közt t. i. 26%, aztán a jogászok közt t. i. 14%, s végül a gymnasisták sorában, ez onnon van mivel az akademián csak azok foglalhatnak helyet, kiket a gymnasium megérlelt, — viszont a haladni nem biró leg-

gyakoribb a gymnasumban, kevésbbé a jogakademián és legkevésbbé a theologok közt. Általában véve pedig a Collegium özszszes polgárai közül minden hetedikre szép reménynyel nézhetünk, mint egykor leendő jeles polgárra és csak minden 9-ik felett van okunk aggódni; az egész népességnek 50 százaléka középszerű módon halad, 26 százaléka dicséretes, a kitünőkre esik 13 százalék, a gyengékre pedig $10._5$ százalék.

A mult $186^8/_9$ tanév második felében számitott 260 gymn. tanuló közül áthelyeztetett 192, végzett 26, ismétlésre utasittatott 29, vizsga nélkül maradt 13.

A múlt éviek közül itt folytatja középtanodai pályáját 170, bizonyitvány nélkül kimaradt 36, bizonyitványát pedig 28 ifju, $10._7\,\%$ kérte ki oly szándékkal, hogy búcsút véve a Collegiumtól más tanintézetben folytassa gymnasiumi éveit; ellenben 67 új tanitvány érkezett nyolcz osztályunkba $18^{69}/_{70}$-re.

Hittani intézetünkből heten léptek ki, mint papjelöltek, többnyire külföldi egyetemeket látogatandók. Viszszatért körünkbe s itt folytatja pályáját 19. Ismétlésre senki sem lőn útasitva; vizsgálatlanul maradt egy, kit épen, midőn városunkba a husvéti szünidőkről viszsza sietett, az élők sorából tetszett a gondviselésnek elszólitani. Más hazai akademiára egy theologusunk sem szánta magát.

A jogászok közül: végzett 47; félévét veszté 18; vizsga nélkül maradt 8, más akademiára távozott 2 és pedig a katonai kötelezettség más helyeni leszolgálása végett. $18^{69}/_{70}$-ben ujonnan érkezett 76, mult évről visszajött 76, kik közül feljebb ment 53.

A Collegium népessége mint mindég, úgy ez évben is, nagyon különböző vidékekről származik, mit hihetőleg elősegit azon kedvező körülmény, hogy Eperjesen a német és szláv ajkuak könnyen megtanulják a törvényhozás nyelvét, a magyarok pedig könnyen elsajátithatják a német és szláv nyelvet. Eperjesre nem a szükkeblű helyi érdek, hanem az előre látó protestans szellem és hazafias politika emelt anyaiskolát, nem csoda, ha ezt ez évben is 30 municipium — a kir. városokat külön nem számitva — tartá emlékében és küldé reménydus sarjadékait körünkbe.

Az eperjesi evang. Collegiumnak $18^{60}/_{70}$ tanév első felére beirt tanulósága

a származási helyre való tekintettel:

A vármegyének neve	a főgymnasium								a theologia			a jog-akademia		összesen
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	I	II	III	I	II	
	osztályában								évfolyamában					
Abauj megyéből	2	—	2	1	3	1	4	2	—	—	—	1	2	18
Árva „	—	—	—	1	—	1	3	—	—	—	—	2	1	8
Bács B. „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Békés „	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	4	8
Bereg „	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	4	7
Bihar „	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Borsod „	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	5	—	7
Csongrád „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Gömör „	—	1	2	—	1	1	1	3	1	4	3	8	6	31
Heves „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Közép-Szolnok „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	8	12
Liptó „	—	—	—	2	—	2	1	4	—	1	1	3	1	15
Nógrád „	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	3	—	6
Nyitra „	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Pest-Pilis-Solt „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	5	9
Sáros-megyei { Eperjes városi	12	12	6	4	6	6	8	2	—	—	—	2	5	63
Sáros-megyei { Eperjesen kiv.	10	9	4	7	8	3	4	5	—	—	—	6	6	62
Szabolcs megyéből	1	—	—	1	2	—	2	6	—	—	—	1	2	15
Szathmár „	—	—	2	1	1	1	4	1	—	—	—	4	2	16
Szepes „	2	4	3	8	5	5	9	5	3	5	4	14	6	73
Tolna „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Torontál „	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	3	6
Turócz „	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	6	4	12
Ugocsa „	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Ung „	1	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	2	7
Vas „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Végvidékből	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
Zemplén „	1	2	1	1	3	1	2	3	—	—	—	2	3	19
Zolyom „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
Jász-Kun kerületből	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	2	4	8
Összesen	29	31	20	28	31	24	40	34	6	11	9	79	73	415

Eme táblás kimutatás szerint Eperjes város a gymnasiumban minden osztályba juttat nehány tanulót, legtöbbet az I-sö és II-ik osztályba t. i. 12-12; a III, V és VI-ik osztályba 6-6; a VII-be 8; a IV-be 4, a VIII-ba pedig csak

kettőt, s igy az egész gymnasiumba 56 ifjut, tehát körülbelől minden 4-ik gymnasistánk helybeli, más szóval a fögymnasium 75 százaléka nem eperjesi. A theologiára most egy ifjut sem nevel városunk, ellenben a jogot 7 fiával tanittatja itt.

Sáros megye Eperjesen kivül 50 tanulót ad a főgymnasiumnak, a theologiának egyet sem, a jogakademiának ad 12 hallgatót. Megyénk és városunk együtt 125 növendékkel népesitik a Collegium termeit, tehát az összes Collegiumi polgárságnak 30 százaléka kerül ki a Branyiszkó és Dargo közti megyéből. A megyék közt leginkább a mivelt Szepes kedvelli az eperjesi föiskolát, ugyan is ez évre nem kevesebb, mint 73 szepességi ifju keres további képeztetést Eperjesen, s nincs egyetlen osztály vagy évfolyam sem, melyben földit ne lelne a szepességi; az I osztályban 2, a II-ban 4, a III-ban 3, a IV-ben 8, az V és VI-ban 5-5, a VII-ben 9, a VIII-ban 5 és igy az egész gymnasiumban 41 van a Tátra megyéjéből. Eme szám ugyan nem mérkőzik a regiekkel, midőn még Igló és N. Rőcze nem kinálkozott a szepességieknek, de azért még mindig jelentékeny és bizonyitja a kedvező oskoláztatási arányt, melyben Szepest egy megye sem mulja fölül, s mely a lőcsei, késmárki, iglói gymnasiumok teljes benépesitése mellett Eperjesre is juttat múzsatisztelőket. A theolegiának épen 45 százaléka kerül ki Szepes megyéből, ahonnan jogakademiánk is tetemes gyarapodást, ez évben 20 hallgatót nyert. Az összes Collegiumban 73 szepesi ifju számittatik és ők teszik az itteni tanulóság $17._5$ százalékát. Gömör megye bizalmával is meg vagyunk tisztelve; az I-ső és IV-ik gymn. osztály kivételével valamenynyiben találkozunk gömöriekkel; a gymnasiumba ugyan most csak 9 jár itt, mert hiszen a sajó-gömöri, rimaszombathi, rosnyói kath. és ev. s a n. rőczei, tehát a megyében müködő 5 gymnasium sok növendéket számit, de a theologia Szepes mellett egyedül Gömörből nyert nagyobb jutalékot, ez évben 8 haligatót. A jogakademiát ez évben 14 gömöri kereste fel. Egészben véve pedig 31 növendékünk van most az emlitett vármegyéből. Ezután Zemplén megye adaléka legjelentékenyebb, t. i. 14 gymnasistánk s 5 jogászunk és igy összesen 19 tanuló veszi onnan eredetét. A szomszéd Abauj csak egy számmal ad kevesebbet, mint Zemplén; a Hernád partjairól ugyan is 15 gymnasista és 3 jogász tanul az idén Eperjesen. A távolabb eső Szathmárból 10 gymnasista és 6 jogász érkezett körünkbe; Szabolcs és Liptó 15—15 fiát küldte a Tarcza melletti főiskolába. Turócz és Közép- Szolnok megyék is egyformán érdekelvék Collegiumban, hová mindenik 12—12 ifjut bocsátott. A zilahi iskola oly sok kitünő hallgatót juttatott Eperjesre, hogy méltó külön megemliteni. Pest-Pilis és Solt megyének ez évben 9 jogászt köszönhetünk. Árva megye 8 sarjadékát bizta reánk, ugyanenynyit a Jász és Kun kerület, sőt a még messzebb fekvő

Békésből is kikerült épen eme szám. Békés, mely valamint Szabolcs egy része innen a felföldről nyerte szláv telepeit, hajdan élénkebb viszonyban állt főiskolánkkal, de a rokonság elhalványulásával, a sürűbb érintkezés is tünedezik. Bereg, Borsod és Ung hét-hét ifjai közül 8 a gymnásiumot, 13 pedig a jogakademiát látogatja. Nógrád és Torontál 6-6 növendékkel van feljegyezve. Zólyom ad 3 jogászt, a Végvidék kettőt, Bács és Csongrád, Tolna, Vas, Nyitra, Ugocsa egyet-egyet.

Magántanulóúl a folyó évre beiratott gymnasistának 1; jogásznak az első félévben 141 rendes mellett 1 rendkivüli és 10 magántanuló; a második félévben pedig 141 rendes jogász mellett 9 magántanuló van, kik közül 6 a jogtanári kar, 4 pedig még a nmlgú m. kir. v. és. k. o. miniszterium engedélye alapján vétetett fel. A magántanulás alapja 9 jogásznál hoszszas és még most is tartó tettleges állami szolgálat, egynél pedig betegség.

Az eperjesi ág. hitv. evang. egyházkerületi Collegium szabályai a jogi magántanulók tekintetében:

1. Jogi magántanuló felvételére a jogi tanári kar ad engedélyt.

2. Ezen engedély csak kivételesen és csak oly egyénnek adathatik, ki bizonyitványa alapján rendes jogtanulónak felvétethetnék, de a nyilvános oktatásban különös körülményei miatt nem részesülhet. Ily körülmény p. o. süketség, visszataszitó betegeskedés, elemedett kor, tartós szolgálat birói, közigazgatási vagy pénzügyi hatóságnál, tudományos téren szerzett kiváló érdem s a t.

3. A magántanulóságérti folyamodvány a folyomodónak érettségi bizonyitványával és az engedély indokolására szolgáló kivételes körülményei hiteles kimutatásával felszerelendő, s a beiratási idő alatt az igazgatónál személyesen benyújtandó.

4. A magántanuló köteles az illető szaktanároknál minden félév beálltakor személyesen jelentkezni.

5. A magánvizsgák félévenként tétetnek le.

6. A tanfolyam megröviditésének semmi ürügy alatt nincs helye.

7. A magántanulók neve, osztályzata, a magántanulósági engedély kelte és keltének száma világosan kitétetik a joghallgató ifjúság évi kimutatásaiban.

8. A magántanulásról adott bizonyitványban kiemelendő az, hogy a magántanulás fennebbi szabályai megtartattak.

9. Jelen szabályok pontos megtartásáért az igazgató felelős.

Nem minden érdek nélküli azon korkülönbség, mely a Collegiumi polgárok közt a tiz évtől egész a 40-ik évig váltakazik, mely különbség valamint a szellemi vezetés, ugy a fegyelmi hatalom gyakorlata közben figyelmet érdemel. Az életkorok áttekintésére az első félévet illetőleg a következő táblázat szolgáljon:

A gymnasiumban:

Születési év	1859	1858	1857	1856	1855	1854	1853	1852	1851	1850	1849	1848	1847	1846	1845	1844	1843	1842	1839	1835	1831
I-ső osztály	9	11	7	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
II-ik „	1	9	9	6	3	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III-ik „	—	—	9	5	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IV-ik „	—	—	2	9	6	6	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V-ik „	—	—	—	2	5	14	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VI-ik „	—	—	—	1	2	8	5	2	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VII-ik „	—	—	—	—	—	6	9	18	4	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VIII-ik „	—	—	—	—	—	1	2	7	10	4	9	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öszszesen	10	20	27	24	22	38	25	34	17	9	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—

A theologiában:

I-ső évfolyam	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
II-ik „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5	2	—	1	1	—	1	—	—	—	—
III-ik „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	2	3	—	—	—	—	—	—	—

A jogakademiában:

I-ső évfolyam	—	—	—	—	—	—	—	11	16	18	13	14	3	—	—	—	—	—	1	1	—
II-ik „	—	—	—	—	—	—	—	2	4	16	14	13	14	2	3	1	3	1	1	—	1

Látjuk tehát hogy a gymnásium legifjabb tanulója 1859-ből, a legkorosabb pedig 1848-ból való; egyik év sem fordul elő valamenynyi osztályban, de az 1854 a II-ik osztálytól kezdve egész a VIII-ik s még ebben is találtatik. A mostani gymnasisták közül 38 született 1854-ben; 34 sz. 1852-ben; 27 sz. 1857-ben; 25 sz. 1853-ban; 24 sz. 1856-ban; 22 sz. 1855-ben; 20 sz. 1858-ban; 17 sz. 1851-ben; 10 sz. 1859-ben; szintén 10 sz. 1849-ben; 9 sz. 1850-ben és 1 sz. 1848-ban. Gymnasistáink közül két ifju kezdi meg octoberben a rendes sorhadi szolgálatot.

A legifjabb theologunk 1858-ban, a legkorasabb pedig 1843-ban született; aránylag legtöbb theolog 1849-ből való t. i. 9, nagykoru kettő. A hittanhallgatók közül be van sorozva a rendes hadsereghez 6, a honvédséghez 7, de mind szabadságon vannak, s zavartalanul folytatják tanulmanyaikat.

A jogakademiában 1852-ből valók a legfiatalabbak 13-an, s 1831-ből 1835-ből s 1839-ből vannak a legkorosabbak. A jogászok közé 12 nagykoru iratta be magát őszszel. Aránylag legtöbb jogász van 1850, 49 és 48-ból. Katonaköteles kort még el nem ért 67 jogász; a katonaköteles 5 korosztáyba tartozik 76; a rendes seregbe már nem sorozható 7; tettleges katonai szolgálatban állott october 1-jén 25; tartalék tisztté kineveztetett 1 e tavaszszal, s a tartalékba van már áthelyezve 3. Honvédségbe soroztatott egy; az egy évi önkéntesek közé felvétetett, de a tanulás czéljából halasztást nyert 25. Az önkéntes jogászkatonák a Collegium helyiségében nyerik a katonai leczkéket.

Felette kivánatos, hogy a szülék legédesebb terhöket, gyermekeik nevelését magok intézhessék és a házának jól nevelt fiakat hagyjanak hátra. De fájdalom gyakran megesik, hogy a szülét az élők sorából kitörli a halál, még mielött a szülői kötelmek lerovására elegendő időt engedett volna nekik. Hány árva lesz koldus, kóborló, hány mulasztja el az iskolát és sülyed a bűn örvényébe, és mily kevés az, ki a tudományos oktatásban részesülhet. Ime ez évben is csak 3 árva fiu lépett elemi oskolából a gymnasiumba. A főgymnasiumnak 237 növendéke közt 25 árva találtaték, tehát az egésznek 19 százaléka, de még enynyi sem találtatnék, ha külsegélyt nem nyernének az iskolától. A theologok közt most 7 árva van, tehát az összes számnak 26 százaléka, vagy is az árvák közül kerül a mindenható szolgáinak több mint egy negyedrésze. Hogy a theologok, valamint a jogászok közt 26 százalék az árvákra esik, ez onnan van, mert többen már mint felsöbb osztályú tanulók vesziték el atyjokat, midőn az iskola egy részét már megfutották, a másik résznek megfutásától el nem riadtak, főleg

a kegyes alapitványok által vigasztaltatva, más részt köztük a nagykorúság határán túllépett, kivált magántanulók vannak, kik hivatalt viselve pótolják a korábbi mulasztásokat, végül egy nehány oly vagyonos árva is akad, ki az atyai örökségből függetlenül fentarthatja magát.

VI.

Ifjusági egyletek a Collegiumban.

A Collegium felsőbb osztályaiban az ifjuság oly társulási szellemet tanusit, melynek komoly és kitartó ápolása jó sikerrel képez társadalmi tagokat a gyakorlati életre.

1. A joghallgatók maguk közül elnököt (ez évben Engel Miksa) s 8 bizottmányi tagot szoktak választani és ifjusági ügyek p. o. segélyezés, olvasó egylet, becsületbiróság, hazánk történetéből valamely korszakot alkató eseményt ismertető s dicsőitő ünnepély tartása, jogászbál rendezése s a t. tárgyában az akademiai törvények szabályai szerint gyüléseket tartanak.

2. A **becsület biróság** mint békebiróság, illetőleg esküdtszék eljár a joghallgatóknak egymás közti oly személyes ügyeiben, melyeknek finom, kényes természete s a sértett félnek elhatározása kivánatossá teszi az ifjuság körébeni elintézést. A becsület biróság elnöke ez idén Polya Béla, alelnöke Zsiros József volt. A 12 biró választása a viszszavetési jog gyakorlata mellett esetről esetre történik.

3. A szellem alkotó és előadó képességének fejlesztésére alakittatott az akademiai ifjuság által ez előtt négy évvel a **Kölcsey kör**, mely dr. Vécsey Tamás elnöksége s Dezső Gyula joghallgató ez évi alelnöksége alatt a folyó évben 102 tagot számit; pénztárnoka Faragó Balázs. A kör hetenként egyszer-kétszer ülést tart, melyben a társadalmi tudományok vagy szépirodalom körébe eső öndolgozatok olvastatnak, illetőleg birálтatnak, költészeti és szonoklati müremekek előadatnak s a vita ülésekben jogi és államtudományi kérdések szabályszerüen megvitattatnak; aesthetikai szakosztályában pedig a világirodalmat tanulmányozza. A kör jövedelmét, mely évenkint 100—120 ftra megy, arra forditja, hogy pályakérdéseket tűz s jutalmaz. Ez évben kivántatott: Az esküdtszék. Jutalom 30 ft. Az

irói tulajdonjog. Jut. 25 ft. Alkotmányunk viszontagságai a Habsburgház alatt. Jut. 20 ft. Mi különbség van az epos és drama közt. Jut. 15 ft. Egy ballada. Jut. 1 arany. Goethének Arany János által forditott balladája elszavalása. Jut. Petőfi S. összes költeményei. Castellar a köztársaság mellett tartott beszédének előadása. Jut. Kossuth Lajos összes művei.

4. **A magyar nyelvmüvelő társaság** már 1827 óta müködik. Érdemkönyvében több irodalmi hirű emberünk első kisérleteivel találkozunk. Elnöke ez évben Herfurth József tanár. Hetenként két ülést tart, szavalatok, dolgozatok s birálatok és jutalmazások által serkenti az önképzésre tagjait, kik közül a VII s VIII-ik osztálybeliek számszerint 40 tag müködők s olvasók, a többiek 37 csak olvasók.

5. **Olvasó egylet;** a folyó tanév első felében 130, második felében 82 tagot számitott. Elnöke Liszka Nándor jogtanár, alelnök Engel Miksa joghallgató, pénztárnok Faragó Balázs. Alkalmas helyiséget bérel. A Hon, Pesti Napló, Ellenör, mig megjelent, a Századunk, Magyar Újság, Jogtudományi Szemle, mig megjelent, Budapesti Szemle, Budapesti Közlöny, Fővárosi Lapok, Magyarország és a Nagy Világ, Vasárnapi Ujság, Ueber Land und Meer, Üstökös, Bolond Miska, Borsszem Jankó, Honvéd, Gerichtszeitung, Jogtudományi Közlöny, Ludas Matyi lapokat hordatták az olvasó barátságos szobákba. Tagsági dij havonkint 30 kr.

6. A hittanhallgatók **homiletikai társaságát** Hlavacsek Mihály, Tillisch János és Max Vilmos tanár urak vezetik.

7. **Markovics gyorsiró kör;** követi Gabelsberger rendszerét, mely már 16 europai nyelvhez van idomitva. Az eperjesi ev. Collegium ifjusága már 1863-ban Baszel Aurél akkor VIII-ik oszt. tanuló, jelenleg pesti ev. tanár vezetése alatt a gyorsirászat elsajátitására tanfolyamot rendezett, talán az elsőt hazánk tanintézetei közt; 1864-ben 25 tanuló, Elischer Gyula elnöklete mellett Gyorsirászati kör czime alatt gyakorlá ezen időkimélő foglalkozást, mely kör, Ludmann Otto tanár elnöklete alatt $186^{5}/_{6}$-ban is folyvást fennállott 27 taggal; a következő $186^{6}/_{7}$-ik évben Gottstág Mihály 19 tagtársával müködött; 1868-ban Sándor Kálmán buzgólkodott a gyorsirászat érdekében; $18^{69}/_{70}$ tanév kezdetén Mosánszky Győző, ur a Collegium egykori tanulója, jogszigorló, ki Pesten léte alatt a Budapesti gyorsiró egyletben mint jegyző müködött, gyorsirászati ingyen tanfolyamot nyitott a Collegiumban, s 60 ifju jelentkezett tanulónak. Az egylet ez évi bevétele 29 ft 30 kr. Versenyirást rendezett, melyhez Hazslinszky Frigyes tanár jutalomdijul 1 aranyat ajándékozott, a t. tanári kar pedig egy ösztöndij adományozását helyezte kilátásba.

8. A Collegiumi **Dalkör** 1869-ben alakúlt 18 rendes taggal. El-

nöke Zsiros József, karvezető Kokics János, pénztárnok Mihajlolovics Lubimir joghallgató, jegyző Ujág Károly hittanhallgató. Hetenként 2-szer tart gyakorlati órákat a Collegium phisharmonikája mellett. Pénztárában van 30 ft 39 kr.

9. Collegiumi **Zenekör.** Alakúlt 1867-ben, ez évi elnöke dr. Vécsey Tamás; alelnök és müvezető Tomcsányi László joghallgató, pénztárnok Lányi Bertalan. Számit 12 müködő tagot. El van látva több hangszerrel s a gyakorlatokhoz kellő segédszerekkel. Folyó évi bevétele 103 ft 81 kr., kiadása 78 ft.

10. **Az eperjesi jogászsegélyegylet,** alakult $186^{5}/_{6}$-ban. Mostani elnöke Pólya Béla, az ügyvezetésben társai a pénztárnok Helmeczy Béla s 7 választmányi tag. Az egyletnek tőkéje készpénzben 2039 ft 93 kr., követelésekben 377 ft 47 kr., összesen 2417 ft 40 kr. A segélyezés modjai nevelő, tanitó, irnok, fordító ajánlása; tápintézeti vagy convictusi ebéd, illetőleg vacsora fizetése; tankönyv kölcsönzése, mely czélra az egylet 44 kötettel bir; a pillanatnyi szorúltságban levőknek elölegezés kezesség mellett, végül készpénzbeni segélyezés, mely czélra $18^{69}/_{70}$ tanévben 146 ft osztatott ki 5 egyén közt.

VII.

Taneszközök a Collegiumban.

A.

Könyvtárak.

a) A Szirmay-féle könyvtárt, jelenleg 15,000 kötettel, néhai Szirmay János Collegiumi felügyelő alapitá 1835-ben s mindenkorra ellátta 120 frt évi jövedelemmel; de ez már két éven át szekrények készitésére fordittatik. **b)** Az iskolai könyvtár, mely egy régi gyüjteményből, továbbá néhai Bánó Gábor, Szirmay Hugó, Schwartz Mihály és más pártfogók ajándékából áll s folyvást gyarapíttatik, 12,000 kötetre megy. Ez évi jövedelme volt 155 ft 65 kr. melyből legnagyobb rész ez idén is a szekrények beszerzésére fordittatik. Gyarapodott ezen könyvtár a jelen tanévben:

I. Vétel utján következő müvekkel: 1. Langbein paedagogisches

Archiv. 2. Egyházi és iskolailap és Szemle. 3. Budapesti Szemle. 4. Lüben paedagogischer Jahresbericht 1870. 5. Stoll, Götter und Heroen des classischen Alterthums. 6. Perty Die Natur im Lichte philosophischer Anschauung. 7. Wagner Rom 1. 2. Th. 8. Schiller sämmtliche Werke. 9. Goethe sämmtliche Werke. 10. Teuffel Geschichte der römischen Literatur 2. 3. Lief. 11. Karte von Palaestina. 12. Corvina könyvkiadó társulat kiadványai 11 kötet. 13. Album des classischen Alterthums zur Anschauung für die Jugend. Eine Galerie von 72 Tafeln in Farbendruck nach der Natur und nach antiken Vorbildern mit beschreibendem Text von Rheinhard. 14 H. Kiepert Wandkarte von Deutschland in seiner Neugestaltung. Zum Schulgebrauch 3 Aufl. 9 Bl. 15. A Kükemezey-féle alapitványból szereztettek: Tompa Mihály költeményei. Arany János összes költeményei. Horváth Mihály kisebb történeti művei.

II. Ajándékozás utján: A nmlgu m. kir. vallás és közoktatás ügyi miniszterium kegyes ajándékából: **a)** Movimento delle navigatione austriaca all' Estero negli anni 1864—1868 Trieste 1870. **b)** A triesti kereskedelem 1859—1868 évtizedes forgalmára vonatkozó kimutatás olaszúl 1870-ből. **c)** Navigazione nei porti austriaci 1866. **d)** Mov. nei p. austriaci 1867. **e)** Movimento delle navigazione e commercio in Trieste nell' anno Solare 1868. **f)** Ugyanez nell' anno 1869. **g)** Internationale Ausstellung zu Paris 1867. Katalog der österr. Abtheilung. **h)** Természettudományi közlöny I k. 1869.

A magyar országgyülés ajándékából: Az $186^5/_8$-iki országgyülés képviselő házának Naplója 7. 8. 9. 10. 11 k., Jegyzőkönyve 4. 5. k., Irományai 4. 5. 6. 7. k. és a főrendi ház Naplója 1 k., Irományai 1. 2. és Jegyzőkönyve 1. Az 1869-iki országgyülés főrendi háza Jegyzőkönyvének első 9 ive, Irományainak 42 és Naplójának 11 ive.

A bécsi cs. k. földtani társulat ajándékából: Die Fossilien Mollusken des Tertiaer-Beckens von Wien Dr. M. Hornes IV Hft. k. k. geol. Reichsanstalt.

A magyar tudományos Akademia részéről ez évben ismét szép ajándék érkezett u. m. 1. Évkönyv XI: 10, 12. XIII: 1, 2. 2. Nyelvtud. közl. VII: 1, 2, 3. VIII: 1. 3. Mathem. és természett. közl. V kötet. 4. Monum. Archaeolog. I: 1. 5. Monum. Okmánytár XII. 6. Török magyarkori történeti emlékek. III. IV. 7. Rupp: Budapest története. 8. A magyar nyelv szótára V: 2, 3. 9. Almanach 1869. 10. Értesitő 1868. 16-20. 1869 1.-20 sz. 11. Történettud. értek. VIII. VII. 12. Törvénytud. értek. VI. XI. 13. Philos. értek. IX XII sz. 14. Temészettud. értek. XIII-XVI sz. 15. Mathem. értekezések VI. V. sz. 16. Nyelvtud. értek. III-VIII sz. 17. Az Akademia uj alapszabályai. 18. Stat. és nemzetgazd. közlemények V: 2 f. VI: 1 f.

Mindezen küldeményekért ezen alkalommal is kifejezi köszönetét a Collegium.

A fentebbi két könyvtár az ujonnan épült nagy teremben helyeztetik el.

Van még ezen kivül a Collegiumban több külön könyvgyüjtemény u. m.

1. Az algymnasiumi tanulóké 343 kötettel, magyar német és tót ifjusági hasznos olvasmányokból. Ezen gyüjteménybe, a mult évben Kosch Frigyes ur 25 szép kötésü könyvet ajándékozott. Kezeli ez idén Kobialka János tanár.

2. A főgymnasiumi magyar nyelvmivelő társulat évenként szerez magyar szépirodalmi és tudományos müveket p. o. az $18^{69}/_{70}$ évben 57 kötet. Válogatott könyvgyüjteménye 1165 kötettel van kimutatva.

3. A szláv ifjak könyvtára 740 kötetre megy s ezen ifjak adakozásából gyarapittatik.

4. A theologiai ifjuság szintén alapitott ez előtt 7 évvel saját szakába vágó könyvtárat, gyámolittatva egyes lelkész urak pénz és könyv adománya által. Ezen szakkönyvtár állományát jelenleg 385 mü 457 kötetben képezi s növekedik az által, hogy mindenik hittanhallgató fizet eme czélra 3 év alatt 3 ft 50 krt. A tartalék tőkéből theologusok segélyzésére kölcsön adatik ajándék kamatra.

5. A joghallgatók 1862 óta, Glósz Károly úr akkori jogtanár buzditása következtében folyvást érdeklődnek a jogirodalom jeles termékeinek megszerzése iránt; e czélra a folyó tanévben is havonkint 5 krral megadóztatták önmagokat, s szereztek ez évben 86 kötetet; becses szakkönyvtáruk tartalmaz 398 munkát 500 kötettel.

A fentebbiek szerént a Collegiumban több mint 28,000 kötet munka áll az ifjuság rendelkezésére.

B.

A Collegiumi nagyobb földabroszok, föld és égtekék száma 40, az apróbbak számbavétele a könyvtár áthelyezésénél fog megtörténni. A Szirmay-féle könyvtárban, tanitásnál használható, vászonra kifeszitett térkép 23 db, nem kifeszített kisebb nagyobb 29 db találtatik.

C.

A Muzeum.

A Collegium egyik főkincsét képezi a muzeum, mely jelenleg három szobában van összehalmozva s épen az áthelyezésre vár. Hazslinszky

Frigyes tanár ernyedetlen buzgósággal gyarapitá eme fontos tansegédeszközt, melybe a mult évben 550 ft ez évben 174 ft 26 kr. lett hasznosan beruházva.

Tartalmaz a muzeum physikai és vegytani eszközökből .	514	dbot.
Gerinczes állat	214	db.
Más állatok, köztük 35 ritka burántörzs	4698	„
Füvészeti gyüjtemény, mely hazánkra nézve a leggazdagabb	5800	„
Egyéb füvészeti tárgy	101	„
Ásvány	5010	„
Jegecz	869	„
Tömörtest	125	„
Vagyis összesen	17,380	műdarab.

D.

Éremgyüjtemény.

A Collegiumi éremgyüjtemény csak 1310 dbból áll. De Herfurth József tanár magánygyüjteménye felette becses és jól rendezett 2500 válogatott darabot számlál, miről itt annyival inkább tehetünk említést, minthogy a t. tanár úr saját érméit tanulságosan felhasználja előadásaihoz az ifjuság érdekében. A magyar és erdélyi pénzek gyüjteménye teljes, sőt unicumokat is tartalmaz, ezen kivül az éremgyüjtéseknél Herfurt J. tanár úr a korszakot alkotó történeti események érmeire fordit kiváló figyelmet, igy p. o. a reformátio, Németalföld elszakadása Spanyolországtól, a 30 éves háború, az angol reformátio és forradalom, a magyar-török hadjáratok és a franczia forradalom érmeire, továbbá fejedelmek, hadvezérek, a tudomány és müvészet nagy embereire és államférfiakra vonatkozó érmek dús csoportjai kötik le a szemlélő figyelmét. A görög és római érmek szemelvénye nem csak történelmi érdekü, hanem földrajzi, népismei és müvészeti szempontból is igen tanulságos.

E.

Gymnastika.

A Collegiumnak gymnastikai helyiségül régen átengedte a helybeli ev. egyház mint pártfogó az oriás fák által beárnyékolt ama tágas térséget a Tarcza közelében, melyen a csendes üldöztetés korában deszka templomunk szerénykedett. A komoly hajlék már már egy százada eltünt, s helyén a virgoncz tanulóság tartja testgyakorlatait, hogy az üde kerti levegő és szabadban való mozgás ellensulyozza a szobaülés ártalmas hatását. Florián

Jakab tanár, ki Ludmann Otto tanárral együtt az ujjá alakitást és berendezést teljesité, gondosan ügyel a szerek és készletek kellő karban tartására. Legközelebb sz. kir. Eperjes város volt kegyes kiegészitésül hat rudat és egy vastag szálfát ajándékozni. Gymnastikánk külön jövedelme $18^{69}/_{70}$ben 210 ftot tesz. Ezen felül Linkesch Samu úr 5 ftot adott jutalmúl valamelyik ügyes gyakorlónak.

A rajz tanitására 315 ftnyi külön alapitvány van, melyből 210 frt Sáros megye adománya, különben a rajztanitó díjazására minden rajztanuló 1 ft 50 krt fizet félévenként. Sodronyminták, tömörtestek, rajzminták s egyéb segédeszközök kellő számban találtatnak.

VIII.

A tanulói élet könnyitése a Collegiumban.

Ezen czik távol minden kérkedéstől vagy gyöngédtelenségtől arra akarja a t. közönséget figyelmeztetni, hogy a főiskola lehetővé teszi, miszerént a kevésbé vagyonosok is kereshessék az élet főfő javait, az erényt és a tudományt.

1. A Collegiumnak teritett asztalai ez év alatt is sürüen voltak elfoglalva. A tápintézetben a mult téli félév folytán 91, a nyári félév alatt pedig 97 tanuló nyert ebédet, mely áll levesből főzelékkel, $^1/_4$ font marhahúsból és ebédhez és uzsonára való kenyérből. Díjtalanúl elláttatott a két senior Muskó Mihály és Mojzik Lajos, 2 portáns Polyik Imre és Schneider Lajos, e kettő az ingyen ebéden felül, ingyen szállást s fütést is nyer, ezek közül az egyik ruházattal is elláttatik, továbbá 2 elemi szláv discantista Székely Lajos és Domonkos András, az oekonomus Csok György és 7 folyamodó, névszerént: Fábry János, tanitónak fia, Kállay Adolf (2 ft 48 kr. fiz.), Kropp Kálmán, Kallat Károly (fiz. 30 kr.), Fleischer János, Simkovics Lajos, továbbá a mult évi tartozás alól felmentetett Országh József. A nevezett 14 egyén, különben 208 ft 42 krt fizetett volna; féldíj elengedésben részesülnek: Vansza János, Hlovik Gusztáv, lelkész árvája, Szegyory Gusztáv s Lajos ev. tan. fiai, Stark János, Palecsko Péter, lelkész fia, Jancsó György, Turóczy Pál, Halassa András, Halassa Mihály, Mercs János, Szlovenszky János,

Scholtz Robert, Küffer Gyula, Forberger Vilmos, Putra András, Schönwiszner Károly 11 ft 70 krral és igy 17 egyén összesen 139 ft 20 kr. erejéig. Tehát összesen 31 élvezett tápdíj elengedési kedvezményt 347 ft 62 kr. összegben. A tápintézet külön épülettel bir, mely a folyó tanév elején czélszerübb konyhát nyert, s a convictus befogadására is alkalmassá tétetett. A tápintézet jövedelmét képezik **a)** 8534 ft 75 krt tevő tőkéjének kamatja; **b)** a tápdíj, mely egész évre egyénenként 15 ft; **c)** supplicatio, mely eredményezett 1869-ben 938 ft 75 krt és 2½ köböl gabonát; **d)** ajándékok, jelesül az eperjesi takarékpénztártól mint már több évben, ugy ez idén is 50 ft, felügyelő úrtól 2 köböl buza; eperjesi pártfogóktól névnapi üdvözlések alkalmával ez évben 46 ft 20 kr. Vitelki Aladár úrtól 1 köböl burgonya. Boldogult Ganczaugh József, egykori volt Collegiumi felügyelő, oly alapitványt tett, hogy ennek kamatjából József napkor beneficium adassék, melyhez Herfurth József tanár úr ez évben ½ akó borral járult. Linkesch Samu úr szintén megvendégelte az egész tápintézetet, és a jövő évre is birjuk már több pártfogó urak igéretét hasonló jótétemény iránt. Nem hagyhatjuk említés nélkül Kubinyi Kálmán esperességi felügyelő urat, ki egy vagyontalan ifjuért tápdíjt és tandíjt fizetett.

2. A convictus 186⅚-ban nyilt meg, nem csak ebédet, hanem vacsorát is ad, még pedig rendezett étlap szerint, ebédre levest, hol főzelékkel, hol tésztával, ¼ font marhahúst mártással és egy harmadik ételt, mely áll felváltva most ½ font pecsenyéből hozzá való salátával, majd tésztásból, majd pedig vastagételből rajta levő sült hússal, azonkivül ¼ kenyeret; vacsorára adatik hetenként két izben ½—½ font pecsenye, máskor tésztásétel, néha pedig vastagétel rajta levő sült hússal, azonkivül ½ kenyér. A hús és kenyér megfelelő számú adagokra vágatik, egyéb ételből kiki tetszése szerént a teljes jólakásig szed.

A convictus kiadásai fedeztetnek az étkezők fizetéséből, mely egyénenként egész tanévre ebédért 50 ft, vacsoráért 30 ft. Ajándékba kapott a convictus 1 köböl babot Jelenik István felügyelő úrtól. A convictusba járt első félévben ebédre 41, vacsorára pedig 57 személy, a második félévben ebédre 39, vacsorára 56.

A collegiumi asztaloknál tehát összesen véve első félévben 148, a második félévben 153 egyén foglalt helyet. A joghallgatók közül 12 százalék, a gymnasisták közül 24 százalék, a hittanhallgatók közül pedig 88 százalék lépett be a tápintézetbe.

3. A vagyontalanabb jó tanulók segélyezésére s buzditására szolgálnak a Collegiumtól, vagy ennek bizonyitványai alapján nyert ösztöndíjak, u. m. külföldi egyetemekre menő ifjak számára **a)** Józeffy Pál superinten-

densnek 60 ftot kamatozó alapitványa. **b)** Schwartz Mihály esperes emlékére gyüjtött tőke, mely e czélra 50 frtot kamatoz. **c)** Nikolai és Szontágh superint. féle, mely 45 ft 36 krt kamatoz, végre a Resch-Walleitner féle 30 ft. **d)** a főtiszt. és nmlgu egyetemes gyülési választmány által bölcsészeti s akademiai tanulók közt Róth-Teleki Johanna gfnő kegyes alapitványából kiosztatni szokott 42 ftos ösztöndíjban részesült a folyó évben Eperjesről: Derer János, Svoboda István, Brósz Adolf, Ráth Arnold, Lersch Mihály, Bansell Kálmán, Országh József, Lippay Béla, Tichy Mihály, Mikler Gusztáv, Szopko Robert, Werner Gyula, Toperczer János, Klein Pál, Szmik Miklós, Hankus Jenő, összszesen 672 frttal. **e)** A Jettim-féle alapitványból mlgos Fluck Ede úr díjazta 60 frttal Eperjesről: Hvisztko Alajost, Adriányi Árpádot, Lám Gyulát s Vécsey Györgyöt, 42 fttal pedig Simkovics Lajost. **f)** A helybeli takarékpénztár 80 ftot ad évenként 8 tanuló számára. **g)** A Kükemezey alapitvány kamataiból 21 ft a magyar nyelvben haladó nem magyar ajku egy pár ifju közt szétosztatik. **h)** A Colleg. evang. ifjuság közt osztott helybeli

	ösztöndíjnak neve		összege ft	kr.	hány ifjunak adható	összesen hány ft	kr.
1	Melczel	féle ösztöndíj.	2	27	1	2	27
2	Keczer	. . . . .	3	17	4	12	68
3	Klementisz	főkép gömörieknek	6	30	3	19	20
4	Újházy	. . . . .	5	67	4	22	68
5	Holleganszk	. . . . .	9	10	1	9	10
6	Löffelholcz	. . . . .	17	21	2	34	42
7	Czapkay	rokonok számára .	18	45	1	18	45
8	Kuksz	. . . . .	13	23	1	13	23
9	Sárossy	főkép rokonok számára	9	45	4	37	80
10	Szontagh	„ „ „	11	34	2	22	68
11	Roskoványi	. . . . .	11	34	8	90	72
12	Bánóczy	gymnas. árva tanulóknak	20	—	4	80	—
13	Wagner	bölcsészeti és akademiai osztályok számára	20	—	1	20	—
14	Pauer	theologok számára	30	—	1	30	—
		Összesen	—	—	37-nek	413	23

Közalapitványi ösztöndíjt, jelesül Maria Theresia-félét 120 frttal és Kluch-félét 84 frttal élvez egy-egy joghallgató. Az itt felsorolt ösztöndíjakból tehát 1857 ft 59 kr. bevétele van az ifjuságnak, mely összeg a külföldi egyetemeken tanulóknak küldendő 185 ft hijával, helyben oszlik szét.

Végül hálás köszönettel emlitjük Heckenast Gusztáv urnak a Coll. pártfogójának azon nemes tettét, hogy a Coll. szegény tanulók számára könyveket ajándékozott.

4. A magyarhoni evang. egyetemes gyámintézetre időszakonként filléres gyüjtések történnek a Collegiumban, mintegy előkészitőül azon áldozatkészségre s a közügyek iránti érdekeltségre, mely a jellemet nemesiti s a tiszta kebelt leirhatatlan örömmel tölti el. A befolyt összegnek egy harmadrésze rendelkezésünkre marad. Korábbi gyüjtésekből a takarékpénztárban kamatozik 181 ft 4 kr.

$186^{8}/_{9}$ évben begyült a gymnasiumból	52 ft $92\frac{1}{2}$ kr.
a jogakademiából	29 ft 05 kr.
Összesen	81 ft $97\frac{1}{2}$ kr.

Ebből az egyetemes gyámintézet számára elküldetett 54 ft 64 kr.; az eperjesi jogászsegélyegyletnek adatott 9 ft 68 kr. s a gymnasium részéről felruháztatott egy tanuló. A gyüjtésnek, melyhez $18^{69}/_{70}$ tanévben a hittanintézet is járult eredménye lett ez idén

A theologiából	11 ft 39 kr.
a jogakademiából . . .	38 ft 45 kr.
a gymnasiumból	61 ft 82 kr.
összesen	111 ft 66 kr.

Tehát ámbár a Collegiumi ifjuság száma huszszal kevesebb, adakozása mégis 29 ft $68\frac{1}{2}$ krral több, mint tavaly. Az I évi joghallgatók fejenként átmérőleg 30 krral, a II évi jogászok fejenként 19 krral, a hittanhallgatók 43 krral, a gymnasiumbeliek átmérőleg 26 krral, jelesül az V-ik osztály növendékei fejenként 55 krral segiték a gyámintézetet. Megjegyzendő, hogy a joghallgatók még több jótékony czélra is megadóztatják önmagokat, mint a VI fejezetben láttuk.

5. A teljesen vagyontalan és érdemes tanulóknak a tandíjt egészben vagy részben elengedi a tanári kar ajánlatára az isk. bizottmány. Elengedtetett ez évre Hvisztko Alajosnak 8 ft, Kovács Gézának 16 ft, Mikler Gusztávnak 8 ft, Klein Pálnak 8 ft, Polyik Imrének 12 ft 60 kr., Kropp Kálmánnak 6 ft 30 kr., Tomasko Károlynak 6 ft 30 kr., Szegyory Lajosnak 6 ft 30 kr., Skultéti Antalnak 6 ft 30 kr., Jancsó Györgynek 8 ft 40 kr., Turóczy Pálnak 8 ft 40 kr., Halassa Andrásnak 8 ft 40 kr., Szlovenszky Jánosnak 6 ft 30 kr., vagy is összesen 13 ifjunak 109 ft 30 kr.

Ha a fentebb érintett jótéteményeket számszerént összeadjuk, kitünik, hogy $18^{69}/_{70}$-ben részesül:

31	személy	tápdíj elengedésben . . .	347 ft 62 kr.
13	„	tandíj „ . . .	109 „ 30 „
73	„	ösztöndíjban	1857 „ 59 „
2	„	gyámintézeti segélyzésben .	26 „ 70 „
5	„	gyámolitásban a j. segélyegyl.től	146 „ — „

tehát 124 jótétemény osztatott ki, melynek értéke: 2487 ft 21 kr.

A folyó tanévre 86 oly ifju van beirva, ki a mult $186^{8}/_{9}$ tanév alatt az illető tanintézetnél anyagi támogatást nyert és pedig:

22-nek el volt engedve a tandíjból .	643 ft 60 kr.
64 közt kiosztatott ösztöndíj . . .	1474 ft 65 kr.
Összesen	2118 ft 25 kr.

A Collegium jelenlegi népessége közt tehát $186^{8}/_{9}$-ben 86 jótétemény 2118 frt 25 krral, $18^{69}/_{70}$-ben pedig 124 jotétemény 2487 frt 21 krral osztatott szét. Ehez járult még a magántanitói szerzemény, mi legalább 2200 frtra becsülhető.

7. Kórház. A beteg vagyontalan tanulók befogadására van az iskolai kóroda, melynek vagyonát egy telek és 562 ft 60 kr. tőke képezi, ezen kivül minden beiratási díjból 30 krt eme czélra inditványozott forditani a tanári kar. Ily uton ez évben 40 frt 50 kr., kamat fejében pedig 33 ft 70 kr., vagyis összesen 73 ft 20 kr. képezte a kórházi pénztár jövedelmét; fizettetik szállásért 40 ft, hol az ápolónő lakik. Az egészségi állapot a vagyontalanabb ifjak közt ez évben oly kitünő volt, hogy a korházat egyetlen ifju sem vette igénybe. A helybeli gyógyszerész urak 25% díjelengedéssel szolgáltatnak gyógyszereket a szegény tanulóknak.

IX.

Az eperjesi evang. Collegiumban $18^{69}/_{70}$ tanév alatt végzett tanulmányok.

A. a gymnasiumban.

I-sső osztályban.

Vallástan. Dr. Luther Márt. kátéjából a tiz parancsolat. Wendel sz. 50 válogatott bibliai történet az ó szövetségből és Palaestina földrajza. 2 óra mindkét félévben. **Hazslinszky Tamás.**

Latin. Dr. Schultz Ferd. szerént, alaktan a deponensig, megfelelő fordítási gyakorlatokkal; hetenként tisztázat, a mely otthon a tanár által kijavittatott. Hetenként 5 óra egész évben. **Kobialka János.**

Magyar nyelv. Az alaktan, Varga János szerént. Erdélyi Indali Péter olvasó könyvéből 24 db. olvastatott, elemeztetett, részben emlékeltetett is. Havonként egy házi dolgozat. 2 óra e. é. **Hazslinszky Tamás.**

Német nyelv. Az alaktan, Bauer Fr. szerént. Lüben olvasókönyvéből 27 darab olvastatott, elemeztetett és részben emlékeltetett. Havonként egy házi munka. 2 óra. Magyar-német helyesirás 1 óra e. é. **Hazslinszky Tamás.**

Földrajz. Bellinger J. magyarfordítása Fényes Elektől: mértani, physikai és politikai földrajz. Havonként egy mappa készittetett otthon. 3 óra. **Kobialka János.**

Számtan. Közönséges és tizedes törtek Močnik szerént egész éven át, hetenként: első félévben 3 óra; második félévben 1 óra. **Mértan.** Elemek a négyszögig Močnik sz. csak a második félévben, hetenként 2 óra. **Hazslinszky Tamás.**

Természetrajz. Dr. Pokorny Alajos szerént, emlősök, rovarok bövebben, pankányok, héjanczok, férgek, puhányok, kagylók, sugárállatok, ázalagok röviden. Rovargyüjtemény. 2 óra e. é. **Kobialka János.**

Irás. Első félévben 1 órában német, második félévben 1 órában magyar szépirás. Üteny rendszer szerént. **Florián Jakab.**

Rajz. Fokozatos tanitás, mértani idomok szerkesztése szabad kézzel és körzővel. Az emberi fej egyes részeitől kezdve körvonalig; mértani idomok szerkesztése és ékitmények, helyenként festékkel. Természet után, fa idomok után, árnyékolás 2 krétával. 2 óra e. é. **Sándy Gyula.**

Szláv nyelv. Mind két félévben „Kratka Mluvnica, a Pravopis jazyka slovenskeho“ Haluzka Anton szer. olvasás és fordítás. Hetenként 2 óra e. é. **Szerday Tamás.**

Ének. Hangjegyek ismertetése és beosztása. Hangnemek ismerete. Magyar és német egyházi és világi dalok. A II osztálylyal együtt. Hetenként 1 óra e. é. **Mikolik Gyula.**

II-ik osztályban.

Vallástan. Az első osztálylyal combinálva.

Latin. Alaktan, a deponenstől kezdve végig, Schultz Ferd. sz. ide tartozó számos gyakorlattal az olvasó könyvből. Hetenként egy tisztázat. 5 óra egész éven. **Hazslinszky Tamás.**

Magyar nyelv. Varga János szer. Alaktan, szóképzés egyszerű mondattan. Erdélyi Indali Péter olvasókönyvéből számos költemény és elbeszélés emlékeltetett, fordittatott, elemeztetett. Havonként egy házi dolgozat. 2 óra e. é. **Kobialka János.**

Német nyelv. Bauer Frigy. szer. Alaktan, szóalakitás, egyszerű mondattan. Lüben Ágost olvasókönyvéből számos költemény és elbeszélés emlékeltetett, fordittatott, elemeztetett. Havonként egy házi dolgozat. 2 óra. Magyar és német helyesirás 1 óra e. é. **Kobialka János.**

Földrajz. 1-ső félév: Batizfalvi Istv. bővebb földrajza, Austria és Magyarország kivételével. Havonként egy térkép készittetett otthon. 4 óra. — 2-dik félév: Dr. Beck József magyar forditása szerént: világtörténet ókor 476-ig K. u. Havonként ókori térkép készittetett otthon. 4 óra. **Kobialka János.**

Számtan. Több nevezetű számokkali számolás, viszonyok, arányok, hármas szabály. Močnik sz. első félévben 2 óra, második félévben 1 óra. **Mértan.** Négyszögektől a körig Močnik sz. 1-ső félévben 1 óra, 2-ik félévben 2 óra. **Hazslinszky Tamás.**

Természetrajz. Első félévben a madarak, második félévben növénytan Pokorny Alajos szer. 2 óra. **Hazslinszky Tamás.**

Irás, rajz és ének az első osztálylyal.

Szláv nyelv. Mint az első osztályban.

III-ik osztályban.

Vallástan. Dierner Endre szer. irott füzetekből: keresztény egyház történet, különös tekintettel a reformatio és a magyar protestans egyháztörténetére napjainkig. 2 óra e. é. **Kobialka János.**

Latin. Cornelius Nepos-ból olvastatott: Miltiades, Aristides, Pausanias, Cimon, Lysander, Thrasybulus és Conon; ugyanezen darabok emlékeltettek is. Mondattan Dr. Schultz Ferd. szerént; — esettan; az acc. c. inf. a részesülők, megfelelő forditási gyakorlatokkal Schultz olvasó könyvéből; 2 hetenként egy házi dolgozat. 6 óra e. é. **Husz Armin.**

Magyar nyelv. Imre Sándor szerént az egész mondattan és a körmondatokról. Erdélyi Indali Péter olvasókönyvéből számos költemény és prósai darab emlékeltetett, fordittatott és elemeztetett. Havonként egy házi dolgozat. 3 óra e. é. **Husz Armin.**

Német nyelv. Bauer Frigyes szerént: az egész mondattan; a körmondatokról. — Lüben olvasókönyvéből számos költemény és prósai darab

emlékeltetett, elemeztetett és fordittatott. Havonként egy házi dolgozat. 2 óra e. é. **Husz Armin.**

Történelem. Első félév: középkor; második félév: ujkor történelme. Tankönyv Dr. Beck József világtörténete, forditotta nehány n. körösi tanár. 4 óra. **Florián Jakab.**

Számtan. Az ellentett s algebrai mennyiségek, hatvány, gyökvonás. **Mértan.** A kör bevégezve. Félévenként 3 óra. **Haitsch Lajos.**

Ásványtan. Fellöker szerént: 1-ső félév, 2 óra. **Természettan.** Greguss Gyula szerént. Általános, vegyi rész és a hőről. 2-ik félév 2 óra. **Haitsch Lajos.**

Szépirás. Az üteny rendszer szerént. Első félévben magyarúl második félévben németül. **Florián Jakab.**

Rajz. A fentebbi rajzolás modornak fokozatos folytatása. Megismertetés a távlat törvényeivel. Hetenként 2 óra e. é. **Sándy Gyula.**

Szláv nyelv. Mint az első és második osztályban.

Ének. A IV-ik osztálylyal.

IV-ik osztályban.

Vallástan. A harmadik osztálylyal combinálva.

Latin. C. Jul. Caesar de bello Gallico-ból olvastatott és emlékeltetett a IV könyv. — C. Neposból olvastatott és emlékeltetett Hannibal és M. P. Cato. — Phaedrusból olvastatott és emlékeltetett harmincz válogatott mese. — Mondattan. Az idők, módok, a gerundium és supinum használatáról, megfelelő fordítási gyakorlatokkal Schultz olvasó könyve szerént; kéthetenként egy házi dolgozat. 6 óra e. é. **Husz Armin.**

Magyar nyelv. Imre Sándor szerént: irálytan és a verstan elemei. — Erdélyi Indali Péter olvasókönyvéből számos költemény emlékeltetett, fordittatott és magyaráztatott. — Havonként egy házi dolgozat. 2 óra e. é. **Husz Armin.**

Német nyelv. Irálytan; a verstan és az ügyiratok elemei. — Lüben olvasókönyvéből számos költemény és prósai darab emlékeltetett, elemeztetett és fordittatott. Havonként egy házi dolgozat. 2 óra e. é. **Husz Armin.**

Földrajz. Első félév: Az austriai birodalom és különösen a magyar királyság földrajza, Batizfalvi szerént. Hetenként 4 óra. 2-ik félév: **Magyarok története,** Dirner-Hanthó szerént. Hetenként 4 óra. **Haitsch Lajos.**

Számtan. Első félév: összetett viszonyok, arányok, hármas szabály, társas, vegyitési és lánczszabály, s első foku egyenletek; 3 óra. Második félév: **Mértan.** Tömörmértan: 3 óra. **Haitsch Lajos.**

Természetrajz. Első félév: Erőműtan. Második félév: Delejesség, villanyosság, hang s fény; Greguss Gyula szerént. Hetenként 3 óra. **Haitsch Lajos.**

Irás és **rajz** a III-ik osztálylyal együtt.

Szláv nyelv. Mint fentebb.

Ének. Egyházi és világi dalok magyarúl és németűl, phisharmonika mellett. Hetenként 1 óra. **Mikolik Gyula.**

V-ik osztályban.

Vallástan. Bevezetés az ó szövetség könyveibe, Palmer kézikönyve nyomán. 2 óra egész évben. **Max Vilmos.**

Latin. Ovidii Metamorphos. Lib I 89—416 v., VI 146—400, VI 679—721, VII 1—100 olvastatott és 660 sor emlékeltetett. Hetenként 2 óra. Livius lib I 1—23 fejezetig, könyvnélkül 14 fejezet, hetenk. 2 óra, prosodiai szabályok (Versus memoriales Carlovszky). Süpfle Károly Fr. „Aufgaben zu lateinischen Stilübungen" czimű gyakorlókönyvének első részéből 114 pensum — hetenként 2 óra e. é. **Florián Jakab.**

Görög. Nyelvtan, még pedig az alaktanból: hangtan; a főnév, melléknév, névmás és számnév; az ige hajtogatása: conjugatió in ómega és conjugatio in mi, — a leggyakrabban előforduló rendhagyó igék hajtogatása, — Curtius görög nyelvtanából (fordítá Kiss Lajos). A nyelvtani pensumnak megfelelő 58 feladat fordittatott Schenkl gyakorlókönyvéből (ford. Kiss Lajos); a magyarból görögre forditott feladatok irásban beadattak és javittattak. Hetenként 4 óra e. é. **Ludmann Otto.**

Magyar nyelv. Zsilinszky Mihály költészet és szónoklat kézi könyvéből: 30 lyrai költemény olvasva, elemezve és legnagyobb részben emlékelve; a versmértan, rímtan, a lyrai költészet elmélete. Havonként egy irásbeli dolgozat. 2 óra e. é. **Haitsch Lajos.**

Német nyelv. Lüben Aug. Lesebuch für Bürgerschulen. 6. Theil. 25 epikai költemény magyarázva és emlékelve. Az epikai költészet elmélete. Havonként egy házi dolgozat. 2 óra e. é. **Florián Jakab.**

Földrajz és **történelem.** Az ókor földrajza és történelme különös tekintettel a társadalmi viszonyokra, Somhegyi kézikönyve szerént. Térképek készitése. Hetenként 4 óra e. é. **Herfurth József.**

Mennyiségtan. 1-ső félév: Számtan az arányokig bezárólag. 2-ik félév: **Mértan.** Sikmértan. Močnik Fer. kézi könyve szerént. 3 óra. **Hazslinszky Frigyes.**

Természeti tudomány. 1-ső félév: vegytan, kisérletek alapján. 2-ik félév: ásványtan a bemutatott tárgyak alapján, Fellöker kézi könyve fonalán. 2 óra. **Hazslinszky Frigyes.**

VI-ik osztályban.

Vallástan. Bevezetés az új szövetség könyveibe, Palmer kézikönyve nyomán. 2 óra e. é. **Max Vilmos.**

Latin. Virgilius: Ecloga I magyarázva és könyvnélkül tanulva. Aeneis lib. I egészen és könyvnélkül 600 sor. Prosodiai szabályok. 2 óra. — C. Sallust. Crispi: de bello Jugurthino 20 fej. 11 könyvnélkül. 2 óra. — 2-ik félévben Ciceronis pro Ligario oratio, 10 fejezet könyvnélkül. 2 óra. — Süpfle első részéből 100 pensum, — hetenként 2 óra. **Florián Jakab.**

Görög. 1. **Nyelvtan.** Az ómega és mi végzetű igék hajtogatásának kiegészitő ismétlése; a rendhagyó igék hajtogatása. A második félévben a szókötésnek legfőbb szakaszai, kiemelvén azt, a miben a görög szófüzés eltér a többi nyelvekétől — főként a latintól, — Curtius nyelvtana szerént. 27 megfelelő szó- és irásbeli fordítás Schenkl gyakorlókönyvéből. 20 mese, anekdota és epigramma ugyan ebből a gyakorlókönyvből fordittatott és emlékeltetett. 2 óra. 2. **Xenophon Anabasisából** Schenkl Chrestomathiája szerént, I, II, III, V szakasz. 2 óra — összesen 4 óra e. é. **Ludmann Otto.**

Magyar nyelv. Zsilinszky Mihály kézikönyvéből 15 epikai költemény, Zalán futásának X éneke, Toldy estéjének III éneke, s még hat lyrai didaktikai költemény olvasva, elemezve, emlékelve. Az epikai költészet theoriája. Havonként egy irásbeli munka. 2 óra e. é. **Haitsch Lajos.**

Német nyelv. 1-ső félév. Lüben, Lesebuch für Bürgerschulen: 10 nagyobbrészt lyrai költemény. 2-dik félév: Schiller költeményei közül 11 lyrai didaktikus darab magyarázva, prosodiailag és aesthetikailag elemezve és emlékelve. Havonként egy házi dolgozat. 2 óra e. é. **Ludmann Otto.**

Történelem. A kereszténység első 3 századának s a középkor történelme főtekintettel a hűbérségre, a pápaság és a császárság közti küzdelemre s az előreformatiora. Füzetek szerént. A 2-ik félév másik felében: Europa összehasonlitó föld- és országismeje vázlatban, füzetek szerént. Hetenként 4 óra. **Herfurth József.**

Mennyiségtan. 1-ső félév: Hatványok s logarithmusok, első rangú egyenletek. 2-dik félév: Tömörmértan, Močnik Fr. kézi könyve szerént. 3 óra. **Hazslinszky Frigyes.**

Természeti tudomány. 1-ső félév: Állattan Schmarda k. k. szerént, 2-dik félév: Növénytan, szabad előadás nyomán maga a tanuló szerkeszti füzetét. 3 óra. **Hazslinszky Frigyes.**

VII-ik osztályban.

Vallástan. Egyháztörténet; az első félévben általános egyháztörténet a legujabb időkig, a második félévben a Protestantismus története Magyarhonban. Pálfy József kézi könyve szerént. 2 óra. **Max Vilmos.**

Latin. 1-ső félév: Cicero pro lege Manilia, pro Archia. 24 fejezet emlékelve és forditva. — 2-ik félév: Cic. pro Ligario (cursorie), pro Marcello, 6 fejezet emlékelve. Horat. Carm. IV. 2. 3. 4. 7. 8. 9. 12. 15. Ep. 2. Satyr. I, 1. 9. II. 6. Ep. I, 2. Az ódák mind emlékelve. 4 óra. **Vandrák András.**

Süpfle Gyakorló könyvének 2-ik részéből 42 pensum, első félévben 2, másodikban 1 óra. **Florián Jakab.**

Görög. Első félév: Odyssea IX, X ének. 2-dik félév: Ilias I, II, III ének. 4 óra. **Ludmann Otto.**

Magyar irodalom. Tarnóczy könyve szerént a magyar előidőktől egészen 1770-ig. Minden hónapban egy házi dolgozat. Remek darabok olvasása és emlékelése. 2 óra e. é. **Vandrák András.**

Német irodalom. A legrégibb időktől fogva Herderig; jellemző darabok elemező olvasása. Alapúl vétetett Aug. Lüben „Auswahl charakteristischer Dichtungen und Prosastücke zur Einführung in die deutsche Literatur". — A szabad előadás utáni iskolai jegyzeteket a tanulók otthon kidolgozzák. Minden hónapban egy házi dolgozat. 2 óra e. é. **Ludmann Otto.**

Történelem. Az ujkor történelme I Napoleon bukásáig. Hunfalvy kézikönyve szerént. 1-ső félévben hetenként 3 óra; a 2-dik félévben 5 óra. **Herfurth József.**

Mennyiségtan. Első félév: Egyenletek, léptetékek, kapcsolástan, binomi tétel. 2-dik félév: Trigonometria, planisphaerica és analysis. Močnik Fr. kézi könyve szerént. 3 óra. **Hazslinszky Frigyes.**

Logika. Vandrák A. kézi könyve szerént 3-ik kiadás Pest 1868. 2 óra e. é. **Vandrák András.**

VIII-ik osztályban.

Vallástan. Első félév: Keresztény hittan Palmer nyomán. 2 óra. **Max Vilmos.**

Második félév: Erkölcstan. Vandrák A. Ethikája 2-dik kiad. 1865. 3 óra. **Vandrák András.**

Latin. Első félév: Cic. de offic. II. Horat. Od. I, 1. 3. 14. 22. 24. Libr. II, 3. 9. 10. 13. 14. Libr. III, 2. 3. 6. 29. 30. — Süpfle latein. Uebung. 2 Bd. 24 pensum. 2-dik félév: Tacitus Agricolae vita. Germania néhány fejezet. Süpfle latein. Uebung. 2 Bd. 22 pensum: a görög szigetek. 4 óra. **Vandrák András.**

Görög. Első félév: Platon: Sokrates apologiája és Kriton. — 2-ik félév: Sophokles Elektrája. — Cursorius olvasmányok Homér Odysseajából. A görög irodalom rövid átnézete. 4 óra. **Ludmann Otto.**

Magyar irodalom. Mint a VII osztályban.

Német irodalom. Mint a VII osztályban. Minden hónapban egy házi dolgozat (más thémák mint a VII-ben). 2 óra. **Ludmann Otto.**

Történelem. Magyarország történelme különös tekintettel a törvényhozásra $183^{2}/_{6}$-ig. Horváth Mihály kézi könyve szerént. Hetenként 3 óra e. é. **Herfurth József.**

Természettan. Fuchs Albert kézi könyve szerént. 6 óra e. é. **Hazslinszky Frigyes.**

Lélektan. Vandrák kézi könyve szerént 3-ik kiadás Eperjes 1863. 2 óra. **Vandrák András.**

Szláv nyelv. Hét felgymn. szláv ajku tanuló ifju u. m. VI-ból 3, VII-ből 2 és VIII-ból 2 — a theologusok szláv nyelvbeli gyakorlataiban vett részt hetenk. 1 órában. **Hlavacsek Mihály.**

B. a hittanintézetben.

A főtiszt. Egyházkerületi gyülés rendelete szerént.

Első félév alatt.

Első évfolyamban	Óra	Tanár	Második évfolyamban	Óra	Tanár	Harmadik évfolyamban	Óra	Tanár
Uj szövetségi perikopák	4	**Hlavacsek**	Catechetika	2	**Hlavacsek**	Dogmatika	5	**Max**
Bölcsészet története .	4	**Tillisch**	Ó szövetség magyarázata, a II és III évfolyam együtt . . .				3	**Tillisch**
Héber nyelv . . .	3	**Max**	Keresztény erkölcstan, II és III évfolyam együtt				4	**Max**
Theologiai Encyklop. .	3	**Tillisch**	Egyháztörténelem, II és III évfolyam együtt				2	**Tillisch**
Észjog; a jogászokkal együtt .	4	**Vandrák**	Új szövetség magyarázata II és III évfolyam együtt . . .				4	**Hlavacsek**
Homiletikai gyakorlatok I, II és III évfolyam együtt, magyarul Tillisch, németül Max, szlávul Hlavacsek							2	**T. M. H.**
Latin dolgozat, birálat és gyakorlat; I, II és III évfolyam együtt							2	**Hlavacsek**
Szláv nyelv s irodalom I, II és III évfolyambeli szláv ajkuak együtt							2	**Hlavacsek**
			R. kath. egyházjog a jogászokkal együtt	4	**Tillisch**			

Második félév alatt.

Első évfolyamban	Óra	Tanár	Második évfolyamban	Óra	Tanár	Harmadik évfolyamban	Óra	Tanár
Új szövetségi olvasmányok	4	Hlavacsek	Bevezetés az új szövetségbe	4	Hlavacsek	Dogmatika és Symbolika	5	Max
Bölcsészet története .	4	Tillisch						
Héber nyelv . . .	3	Max	Prot. egyházjog, a jogászokkal együtt .	4	Tillisch	Pastoralis és Liturgika	4	Hlavacsek
Bevezetés az ó szövetségbe	4	Tillisch	Ó szövetség magyarázata, II és III évfolyam együtt . . .				3	Tillisch
Nevelés-oktatást., Szépészet	4	Vandrák	Keresztény erkölcstan				4	Max
Egyháztörténelem . .	1	Tillisch	Új szövetség magyarázata				4	Hlavacsek
Homiletikai gyakorlatok; I, II és III évfolyam együtt, magyarul Tillisch, németül Max, szlávul Hlavacsek							2	T. M. H.
Latin dolgozatok I, II és III évfolyam együtt							2	Hlavacsek
Szláv nyelv és irodalom; I, II és III évfolyambeli szláv ajkuak együtt							2	Hlavacsek

C. a jogakadémián.

Előadatott a téli félévben.

Római jog története, általános része s a különös részből a vagyonjog és családjog. **Dr. Vécsey Tamás** saját kézi könyve nyomán hetenként 6 óra.

Észjog. **Vandrák András** saját kézi könyve nyomán . . 4 óra.

Katholikus egyházjog. Kovács Ferencz kézi könyve után **Tillisch János.** . . . . . 4 óra.

A statistika elmélete. Konek S. szerént. Az europai államok összehasonlitó statistikája, különös tekintettel az alkotmányokra, **Dr. Vécsey Tamás** saját tanulmányaiból . . . . . 4 óra.

Alkotmány és igazságügyi politika. Karvasy Ágoston nyomán **Fekete Gyula** . . . . . 3 óra.

Rendészettan s mivelődési politika. Karvasy Ágoston nyomán **Fekete Gyula** . . . . . 3 óra.

Büntetőjog és eljárás. Dr. Pauler Tivadar után **Liszka Nándor** 7 óra.

Osztrák polgári törvénykönyv. **Fekete Gyula** . . . 6 óra.

Magyar polg. magánjog általános része s a vagyonjog és telekkönyvi szabályok. Suhajda János, Wenzel G. és a telekkönyvi rendeletek szerént **Liszka Nándor** . . . . . 5 óra.

Magyar alkotmány és jogtörténet. Ladányi Gedeon nyomán **Herfurth József** . . . . . 4 óra.

Előadatott a nyári félévben:

Római jogból az örökségi jog. **Dr. Vécsey Tamás** saját kézi könyve nyomán . . . . . 2 óra.

Nemzetgazdaságtan. Dr. Kautz Gyula rendszerében **Dr. Vécsey Tamás** . . . . . 6 óra.

Böcseleti államjog és magyar közjog. **Vandrák András** saját kézi könyve, illetőleg Récsi Emil legujabb kiadása szerént . . . 3 óra.

Protestans egyházjog. Kovács Ferencz nyomán **Tillisch János** 4 óra.

Osztrák polgári törvénykönyv. **Fekete Gyula** . . . 5 óra.

Váltó, kereskedelmi és csödtörvények. Szeniczey Gusztáv szerént **Fekete Gyula** . . . . . 3 óra.

Magyar p. magánjogból a követelési jog, a családjog és örökjog. Suhajda János és Wenzel G. szerént **Liszka Nándor** . . . 6 óra.

Közigazgatási jog. Saját jegyzetei nyomán **Fekete Gyula** . 2 óra.

Bányajog. Dr. Wenzel Gusztáv kézi könyve után **Fekete Gyula** 2 óra.

Polgári törvénykezés, csöd és peresügyeken kivüli eljárás. Suhajda J. s az illető törvények alapján **Liszka Nándor** . . . . 6 óra.

Jog és államtudományi Encyklopaedia. Dr. Pauler Tivadar nyomán **Dr. Vécsey Tamás** . . . . . 2 óra.

A magyar birodalom statistikája tekintettel Austriára. Dr. Konek Sándor kézi könyve alapján. **Dr. Vécsey Tamás** . . . . 4 óra.

Törvényszéki orvostan, a boncztan elméletének előre bocsátásával **Dr. Mosánszky Titus** . . . . . 2 óra.

Testgyakorlatok.

A testgyakorlat minden gymnasialis osztályban kötelezett, az akadeiai hallgatóknak pedig ajánlott tantárgy. Az osztályok hetenként két-két i oktatást nyertek, melynek főtárgyai voltak a következők:

I. Szabad gyakorlatok. II. Gyakorlatok kézi szerszámmal. III. Gyalatok állványon. IV. Gyakorlatok korláton. V. Gyakorlatok nyújtón. Szökönczség.

X.

Figyelmeztetés.

A gymnasium első osztályába rendszerént fel nem vehető, ki még be nem tölté élte 9-ik évét. Érvényes elemi isk. bizonyitvány hiányában felvételi vizsga adandó.

Kivánatos, hogy a gymnasiumba jelentkező ifjut a szüle, illetőleg gyám vagy ennek helyettese személyesen mutassa be nem csak az igazgatónál, hanem az illető tanár uraknál is; annak megnevezése pedig, kire a házi felügyelet és gondviselés bizatik, mulhatlanúl szükséges.

A t. cz. szüléknek és az ifjuságnak szóbeli vagy levél általi kérdezősködésére szives készséggel ad útbaigazitást az igazgató.

A jövő tanév 1870 september 1-én veszi kezdetét.

FŐVÁROSI PEDAGÓGIAI KÖNYVTÁR BUDAPEST